2025 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის ცვლილების პროექტით (I წარდგენა) განსაზღვრული პარამეტრების ფისკალურ წესებთან შესაბამისობის მონიტორინგის

ანგარიში

საქართველოს პარლამენტის
საბიუჯეტო ოფისი

2025
დეკემბერი

2025 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის ცვლილების პროექტით (I წარდგენა) განსაზღვრული პარამეტრების ფისკალურ წესებთან შესაბამისობის მონიტორინგის ანგარიში

ელ-ფოსტა:
pbo@parliament.ge

შენიშვნა: საქართველოს პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისის მანდატის გათვალისწინებით, ანგარიში არ შეიძლება განხილულ იქნას, როგორც შესაბამის საკითხთან მიმართებაში რაიმე ტიპის რეკომენდაცია. იგი მიზნად ისახავს ასახოს დამოუკიდებელი ფისკალური შეფასების შედეგები კონკრეტული მიმართულებით მხოლოდ დაინტერესებულ მხარეთა მიერ ინფორმირებული გადაწყვეტილების მიღების უზრუნველსაყოფად.

საქართველოს პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისი წარმოადგენს დამოუკიდებელ ფისკალურ ინსტიტუციას, რომლის მთავარი მიზანია ფისკალური პოლიტიკის დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი ანალიზის, კვლევებისა და შეფასებების ჩატარება, რაც, თავის მხრივ, ხელს უწყობს საჯარო ფინანსების მართვაზე საპარლამენტო ზედამხედველობის გაძლიერებასა და ფისკალური მდგრადობის უზრუნველყოფას საშუალო და გრძელვადიანი პერიოდისთვის.

საქართველოს პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისი საქართველოს პარლამენტს, პარლამენტის კომიტეტებს, ფრაქციებს, უფრაქციო პარლამენტის წევრებსა და პარლამენტის აპარატს უზრუნველყოფს საფინანსო, საბიუჯეტო და ეკონომიკური ხასიათის ანალიტიკური ინფორმაციით.

წინამდებარე ანგარიში ეფუძნება „საქართველოს 2025 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს კანონის პროექტის თავდაპირველ ვარიანტს და 2025 წლის 28 ნოემბრის ჩათვლით გამოქვეყნებულ სტატისტიკურ მონაცემებსა და საქართველოს პარლამენტში წარმოდგენილ საბიუჯეტო დოკუმენტაციას.

გამოყენებული შემოკლებები:

ა(ა)იპ – არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი

მშპ – მთლიანი შიდა პროდუქტი

სსიპ – საჯარო სამართლის იურიდიული პირი

CPI – სამომხმარებლო ფასების ინდექსი

ARDL - ავტორეგრესიულად განაწილებული ჩამორჩენა

IMF – საერთაშორისო სავალუტო ფონდი

OLS - უმცირეს კვადრატთა მეთოდი

PPP – საჯარო და კერძო თანამშრომლობა

SDR - ნასესხობის სპეციალური უფლებები

VAR- ვექტორული ავტო რეგრესია

VECM - ვექტორული ცდომილების მოსწორების მოდელი

WEO - მსოფლიო ეკონომიკური მიმოხილვა

შინაარსი

ძირითადი მიგნებები 5
1. შესავალი 6
1.1 ანგარიშის მომზადების საფუძვლები 6
1.2 ანგარიშის სტრუქტურა 7
2. „ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მიმოხილვა 8
2.1 დეფიციტის წესი 10
2.2 ვალის წესი 11
2.3 შემოსავლების წესი 12
2.4 ორგანული კანონით დასარეგულირებელი საკითხები 14
3. „საქართველოს 2025 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს კანონის პროექტით (თავდაპირველი ვარიანტი) განსაზღვრული მაჩვენებლების ფისკალურ წესებთან შესაბამისობა 15
3.1 დეფიციტის წესთან შესაბამისობა 15
3.2 ვალის წესთან შესაბამისობა 17
4. საქართველოს ბიუჯეტის ინდიკატორების ფისკალურ წესებთან შესაბამისობა საშუალოვადიან პერიოდში 19
4.1 ფისკალურ წესებზე მოქმედი გარემოებები 19
4.2 ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტი საშუალოვადიან პერიოდში 20
4.3. მთავრობის ვალი საშუალოვადიან პერიოდში 21
4.4 სენსიტიურობის ანალიზი და სცენარები 22
ბიბლიოგრაფია: 24
ტერმინთა განმარტებები 25
დანართი 1ა: საბიუჯეტო ოფისის დეტალური მაკროეკონომიკური პროგნოზები 2025-2029 წლებისთვის (საბაზისო სცენარი) 26
დანართი 1ბ: საბიუჯეტო ოფისის დეტალური მაკროეკონომიკური პროგნოზები 2025-2029 წლებისთვის (საბაზისო სცენარი) 27
დანართი 1გ: საბიუჯეტო ოფისის დეტალური მაკროეკონომიკური პროგნოზები 2025-2029 წლებისთვის (საბაზისო სცენარი) 28
დანართი 2: მშპ-ის კომპონენტები 2022-2026 წლებში (მლნ ლარი). წყარო: საბიუჯეტო ოფისი და საქართველოს მთავრობა 30
დანართი 3: ძირითადი მაკროეკონომიკური პარამეტრების პროგნოზების ცვლილება, 2025 წლისთვის (საბაზისო სცენარი) 31
დანართი 4: ძირითადი მაკროეკონომიკური პარამეტრების პროგნოზების ცვლილება, 2026-2027წლებისთვის (საბაზისო სცენარი) 32
დანართი 5: ძირითადი მაკროეკონომიკური პარამეტრების პროგნოზების ცვლილება, 2028 წლისთვის (საბაზისო სცენარი) 33
დანართი 6: საბიუჯეტო ოფისის პროგნოზის თავისებურებები 34

ძირითადი მიგნებები (მლნ ლარი)

ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტი 2,561.6 მლნ ლარი	მშპ-ის 2.5%	დადგენილი ზღვარი 3%
მთავრობის ვალი + PPP ვალდებულებები 35,610.1 მლნ ლარი	მშპ-ის 34.1%	დადგენილი ზღვარი 60%

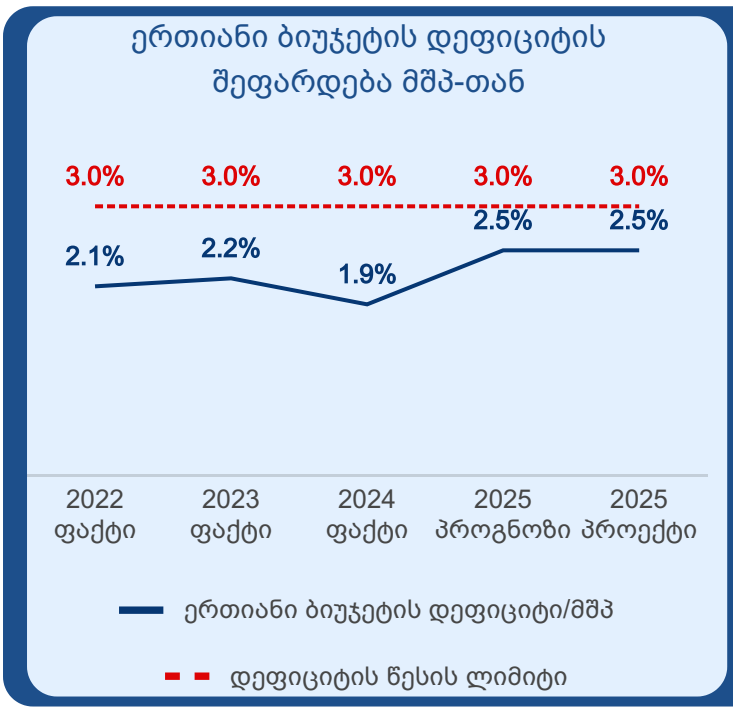

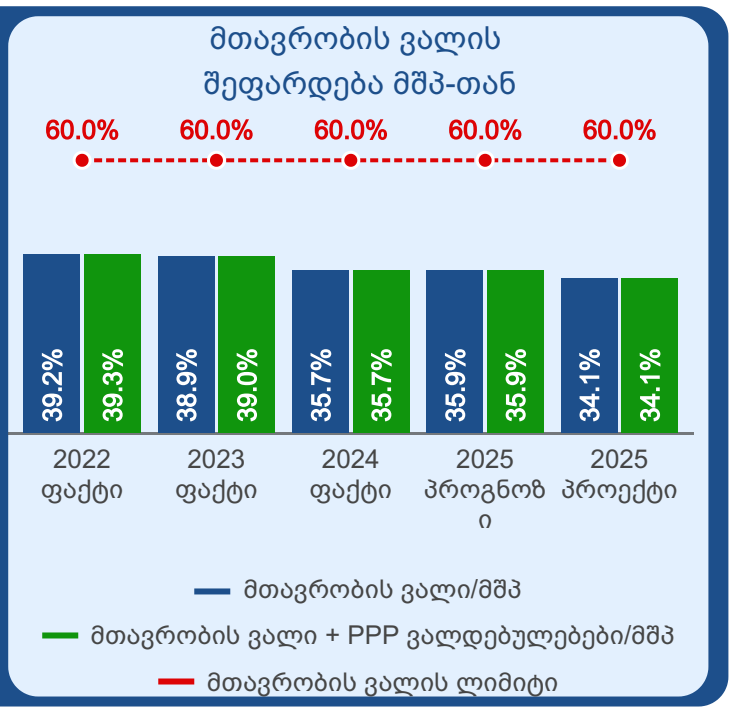

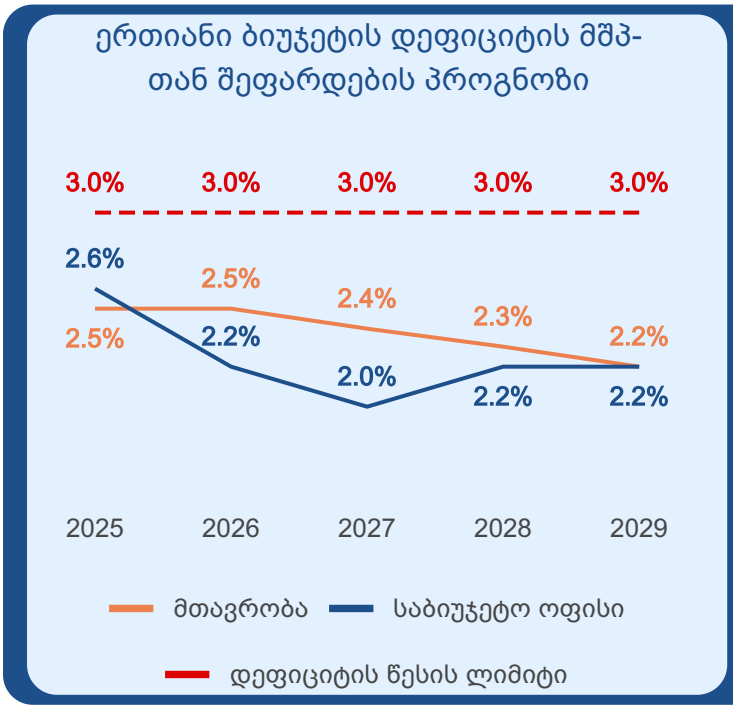

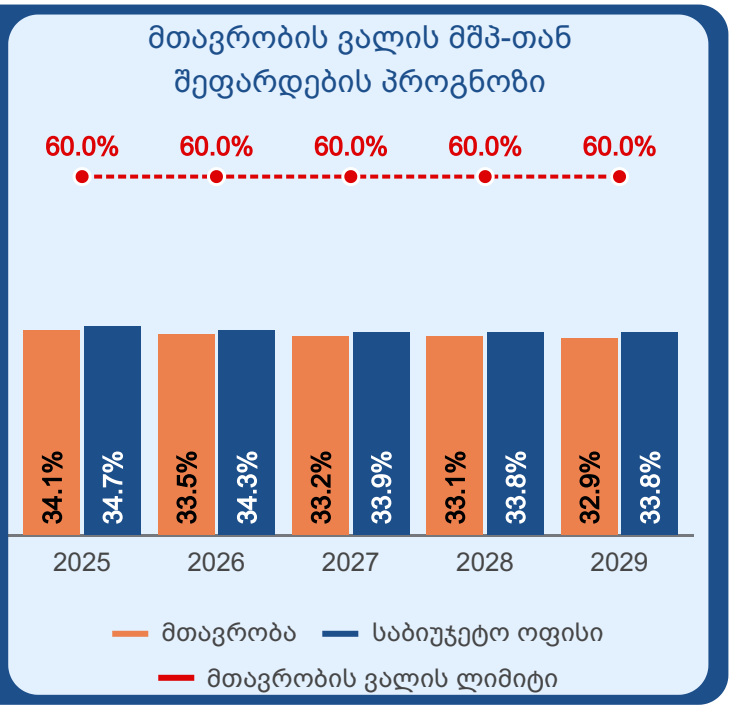

1. შესავალი

მდგრადი საჯარო ფინანსების სისტემის ჩამოყალიბების პროცესში მნიშვნელოვანი როლი სწორედ დამოუკიდებელ ფისკალურ ინსტიტუციებს ეკისრებათ. დამოუკიდებელი ფისკალური ინსტიტუციის მიერ შესრულებული ანალიზი ხასიათდება მიუკერძოებლობისა და ობიექტურობის მაღალი მაჩვენებლით. ასეთი ინსტიტუციების მიერ ქვეყნის ფისკალური წესების შესრულების მონიტორინგის განხორციელება მსოფლიოში აპრობირებულ პრაქტიკას წარმოადგენს[1]. ეს პრაქტიკა ასახულია მრავალ ევროპულ სამართლებრივ აქტში, რომელიც ფისკალური წესების შესრულების შეფასების ვალდებულებას „დამოუკიდებელ უწყებას“ აკისრებს, იქნება ეს ფისკალური საბჭო, საბიუჯეტო ოფისი თუ სხვა ფისკალური ინსტიტუცია. ამ აქტებს შორისაა 2011 წლის 8 ნოემბრის ევროპის საბჭოს დირექტივა 2011/85/EU „წევრი ქვეყნების საბიუჯეტო ჩარჩოების ვალდებულებათა შესახებ“[2], რომლის მიხედვით დამოუკიდებელმა უწყებებმა უნდა განახორციელონ „წესების შესრულების ეფექტური და დროული მონიტორინგი“. ეს ვალდებულება განმტკიცდა ევროკავშირის წევრი-სახელმწიფოების მიერ მიღებული „სტაბილურობის, კოორდინაციისა და მმართველობის შეთანხმებით“[3] (Treaty on Stability, Coordination and Governance - TSCG) და ძალაში შევიდა 2011 წლის ნოემბერში.

დამოუკიდებელ ფისკალურ ინსტიტუციებს შეუძლიათ ცხადი გახადონ ფინანსთა სამინისტროების მიერ მეტისმეტად ოპტიმისტური მაკროეკონომიკური პროგნოზების შემუშავების ტენდენცია, ობიექტური მაკროეკონომიკური პროგნოზების შემუშავების ან ფინანსთა სამინისტროს პროგნოზების მიკერძოებულობის საზოგადოებისთვის გამოაშკარავების გზით.

წინამდებარე დოკუმენტი წარმოადგენს საქართველოს პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისის (შემდგომში - საბიუჯეტო ოფისი) მიერ შესრულებულ, „ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით დადგენილ, ფისკალური წესების მონიტორინგის ანგარიშს.

1.1 ანგარიშის მომზადების საფუძვლები

ფისკალური წესების შესრულების მონიტორინგი - კარგად დამკვიდრებული პრაქტიკაა არა მხოლოდ ევროკავშირის წევრ სახელმწიფოებში, არამედ მთელი მსოფლიოს მასშტაბით. ფისკალური წესების შესრულების მონიტორინგი ქვეყანაში ეფექტური ფისკალური წესების სისტემის მისაღებად ერთ-ერთ მნიშვნელოვან კომპონენტად გვევლინება. ასეთი წესები დაცულია და ისინი ფისკალურ პოლიტიკაზე საგრძნობ გავლენას ახდენენ.

ძლიერ ფისკალურ წესებს გარკვეული ნიშან-თვისებები ახასიათებთ. ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი - მათ შესასრულებლად სწორედ ეფექტური მექანიზმების შექმნა და მონიტორინგის განხორციელებაა დამოუკიდებელი უწყების მიერ, რომელმაც უნდა მოახდინოს წესების შესაძლო შეუსრულებლობის იდენტიფიცირება.

ამგვარად, საქართველოში ფისკალური წესების შესრულების მონიტორინგის პრაქტიკის ჩამოყალიბებას დიდი მნიშვნელობა აქვს.

[1] დამატებითი ინფორმაციისთვის იხილეთ საბიუჯეტო ოფისის თემატური პუბლიკაცია N 03/20 „ფისკალური წესების შესრულების მონიტორინგი: თეორიული ასპექტები და საერთაშორისო გამოცდილება“. ხელმისაწვდომია ვებ-გვერდზე: https://pbo.parliament.ge/media/k2/attachments/publikacia_fis.pdf

[2] ხელმისაწვდომია ვებ-გვერდზე: https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:306:0041:0047:EN:PDF

[3] ხელმისაწვდომია ვებ-გვერდზე: https://www.consilium.europa.eu/media/20399/st00tscg26_en12.pdf

ფისკალური წესების შესრულების მონიტორინგის კონტექსტში მნიშვნელოვანია საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ 2017 წელს მომზადებული დოკუმენტი „საქართველოში ფისკალური წესების ჩარჩოს გაძლიერება“[4]. აღნიშნულ დოკუმენტში ვკითხულობთ, რომ მთავრობის მიერ წარმოდგენილი ფისკალური ინფორმაციის სიჭარბის მიუხედავად, არ ხდება ანგარიშის გამოქვეყნება ფისკალური წესების შესრულების თაობაზე, იქნება ეს „ex ante” თუ “ex post” შეფასება. გარდა ამისა, ფისკალური წესების ეფექტური განხორციელებისა და მონიტორინგისათვის საჭიროა საბიუჯეტო ინსტიტუციების როლის გაძლიერება. ეს გულისხმობს ძლიერი ინსტიტუციის არსებობას, რომელიც განახორციელებს მაკროეკონომიკურ და ფისკალურ პროგნოზირებას, საშუალოვადიანი ბიუჯეტის დაგეგმვას და ფისკალური რისკების გამოვლენასა და მართვას.

გარდა ამისა, საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ 2024 წელს გამოქვეყნებული დოკუმენტის - „საქართველოს ფისკალური გამჭვირვალობის შეფასება“[5] - მიხედვით, კარგ პროგრესად არის შეფასებული 2016 წელს გაცემული რეკომენდაციის (პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისმა უნდა შეაფასოს ფისკალური წესების დაცვა და გამოაქვეყნოს ანგარიშები) შესრულება. კერძოდ, პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისი ყოველწლიურად აქვეყნებს ფისკალური წესების დაცვის შეფასებას.

1.2 ანგარიშის სტრუქტურა

წინამდებარე ანგარიშის მეორე თავი ეთმობა „ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით განსაზღვრული ფისკალური წესების (ბალანსის/დეფიციტის, ვალისა და შემოსავლის წესების) მიმოხილვას და ამ კანონით დასარეგულირებელ საკითხებს.

მესამე თავში განხილულია „საქართველოს 2025 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს კანონის პროექტის თავდაპირველი ვარიანტით განსაზღვრული მაჩვენებლების ფისკალურ წესებთან შესაბამისობა.

მეოთხე თავი, საქართველოს ბიუჯეტის ინდიკატორების ფისკალურ წესებთან შესაბამისობა საშუალოვადიან პერიოდში, შედგება ფისკალურ წესებზე მოქმედი გარემოებების, საშუალოვადიან პერიოდში ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტის, მთავრობის ვალის და სენსიტიურობის ანალიზისა და სცენარების ქვეთავებისგან.

[4] ხელმისაწვდომია შემდეგ ვებ-გვერდზე: https://mof.ge/files/download/georgiafiscal%20rules%20report%202018.pdf/e9629566-645e-4ee9-9941-37f8b342198b

[5] ხელმისაწვდომია შემდეგ ვებ-გვერდზე: https://www.mof.ge/files/download/TAREA2024024%201.pdf/bff25b4f-09f9-4b27-93b1-c0116ac7720c

2. „ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მიმოხილვა

საქართველოს კონსტიტუციის 67-ე მუხლის[6] მე-2 პუნქტის თანახმად, „ხანგრძლივი და სტაბილური ეკონომიკური ზრდის უზრუნველსაყოფად ეკონომიკური პოლიტიკის ფუძემდებლური პრინციპები განისაზღვრება ორგანული კანონით. მაკროეკონომიკური პარამეტრების დადგენილი ზღვრების დარღვევისა და განსაკუთრებული აუცილებლობისას ზღვრებიდან გადაცდენის შემთხვევები, აგრეთვე პარამეტრების ზღვრებთან დაბრუნების მიზნით განსახორციელებელი ღონისძიებები განისაზღვრება ორგანული კანონით.“

2011 წლის ივლისში პარლამენტის მიერ მიღებულ იქნა „ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი (შემდგომში - ორგანული კანონი), რომელიც ამოქმედდა 2013 წლის 31 დეკემბრიდან. საქართველოს კონსტიტუციითა და აღნიშნული ორგანული კანონით საქართველოს მოქალაქენი ადგენენ დღევანდელი და მომავალი თაობების ეკონომიკური უფლებებისა და თავისუფლებების გარანტიებს. ეკონომიკური უფლებები და თავისუფლებები არის ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების ნაწილი, რომელთა შეზღუდვა შესაძლებელია მხოლოდ საქართველოს კონსტიტუციითა და კანონით დადგენილი წესითა და დადგენილ ფარგლებში.

სახელმწიფო უზრუნველყოფს ეკონომიკურ უფლებებსა და თავისუფლებებს, რომლებიც საფუძვლად უნდა დაედოს საზოგადოების განვითარებას, ხალხის კეთილდღეობასა და ეკონომიკის გრძელვადიან, სტაბილურ ზრდას.

თავისუფლება არის ეკონომიკური პოლიტიკის ძირითადი პრინციპი, რომელიც გამოიხატება მთავრობის მცირე ზომაში, პასუხისმგებლობიან მაკროეკონომიკურ პოლიტიკასა და დაბალ გადასახადებში.

ყოველივე ზემოაღნიშნულის მიზნით, ორგანული კანონის თავდაპირველი რედაქციით განსაზღვრული იყო შემდეგი ფისკალური წესები:

- ნაერთი ბიუჯეტის ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ზრდის მთლიანი მოცულობის შეფარდება მშპ-თან - არაუმეტეს 30% (ე.წ. დანახარჯების წესი, რომელიც გაუქმდა 2019 წლიდან);
- ნაერთი ბიუჯეტის დეფიციტის შეფარდება მშპ-თან - არაუმეტეს 3% (ე.წ. ბალანსის/დეფიციტის წესი, შემდგომში - დეფიციტის წესი);
- სახელმწიფო ვალის შეფარდება მშპ-თან - არაუმეტეს 60% (ე.წ. ვალის წესი);
- აღნიშნული ორგანული კანონის ამოქმედების თარიღიდან საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადის ახალი სახის შემოღება, გარდა აქციზისა, ან საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადის სახის მიხედვით განაკვეთის ზედა ზღვრის გაზრდა, გარდა აქციზისა, შესაძლებელია მხოლოდ რეფერენდუმის გზით (ე.წ. შემოსავლების წესი).

2018 წლის დეკემბერში ორგანულ კანონში შესული ცვლილებების შედეგად გაუქმდა დანახარჯების წესი და ცვლილება შევიდა დეფიციტისა და ვალის წესებში. კერძოდ, დეფიციტის წესში მშპ-თან ნაერთი ბიუჯეტის დეფიციტის შეფარდების ნაცვლად, მაქსიმალური ზღვარი განესაზღვრა სახელმწიფო ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტის მშპ-თან შეფარდებას, ხოლო ვალის წესში, ნაცვლად სახელმწიფო ვალის მშპ-თან ფარდობისა, განისაზღვრა მთავრობის ვალის მშპ-თან ფარდობის მაქსიმალური ზღვარი. აღნიშნული ცვლილებები ძალაში შევიდა 2019 წლის 1 იანვრიდან.

[6] მუხლი 67 - „გადასახადები და მოსაკრებლები, ეკონომიკური პოლიტიკა“

ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, 2025 წლის მდგომარეობით, საქართველოში მოქმედებს შემდეგი 3 ფისკალური წესი:

- საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსით განსაზღვრული სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტის მშპ-თან შეფარდება - არაუმეტეს 3 პროცენტისა (ე.წ. დეფიციტის წესი);
- მთავრობის ვალის მშპ-თან შეფარდება - არაუმეტეს 60 პროცენტისა (ე.წ. ვალის წესი);
- აღნიშნული ორგანული კანონის ამოქმედების თარიღიდან საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადის ახალი სახის შემოღება, გარდა აქციზისა, ან საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადის სახის მიხედვით არსებული განაკვეთის ზედა ზღვრის გაზრდა, გარდა აქციზისა, შესაძლებელია მხოლოდ რეფერენდუმის გზით (ე.წ. შემოსავლების წესი).

ორგანული კანონის მიხედვით, საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ კანონის პროექტის შემუშავება, სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის მიღება და სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულება იმგვარად უნდა იქნეს უზრუნველყოფილი, რომ სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტის შესრულების პარამეტრები შეესაბამებოდეს დეფიციტის წესსა და ვალის წესს, როგორც გეგმური, ისე შესრულების მაჩვენებლების შემთხვევაში.

მთავრობა, საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით, პარლამენტისთვის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ კანონის პროექტის წარდგენისას და სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიშგებისას წარადგენს ინფორმაციას ფისკალური პარამეტრების აღნიშნული ორგანული კანონით დადგენილ ზღვრებთან (დეფიციტის წესი და ვალის წესი) შესაბამისობის თაობაზე.

ამასთან, უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოს ორგანული კანონის - „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსის“ 155[1]-ე მუხლის მიხედვით, პარლამენტი უფლებამოსილია ორგანული კანონით დადგენილი მაკროეკონომიკური პარამეტრების მაქსიმალური ზღვრების დასაცავად საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონით დააწესოს ლიმიტები ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტების ძირითად პარამეტრებთან დაკავშირებით.

ორგანული კანონის მიხედვით სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტისა და მთავრობის ვალის ზღვრული მოცულობების მიღმა დაგეგმვა ან/და დაგეგმილი პარამეტრების შესრულება შესაძლებელია (escape clause):

ა) საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით საგანგებო ან საომარი მდგომარეობის გამოცხადების და აღნიშნული მდგომარეობის შედეგად დამდგარი ზიანის სალიკვიდაციო ღონისძიებების დაფინანსების საჭიროების შემთხვევაში;

ბ) ეკონომიკური ზრდის შენელების/რეცესიის შემთხვევაში − თუ, საჯარო სამართლის იურიდიული პირის − საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მიერ გამოქვეყნებული მონაცემებით, ზედიზედ ბოლო 2 კვარტალის რეალური ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებელი წინა წლის შესაბამის კვარტალებთან შედარებით 2 პროცენტული პუნქტით დაბალია, ვიდრე გასული 10 წლის რეალური ეკონომიკური ზრდის საშუალო მაჩვენებელი.

საბიუჯეტო წლის დასრულების შემდეგ ანგარიშგებისას მთავრობა დეფიციტისა და ვალის წესების დარღვევის შემთხვევაში (გარდა ზემოთ აღწერილი შემთხვევებისა) პარლამენტს სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიურ ანგარიშთან ერთად წარუდგენს ინფორმაციას:

ა) დეფიციტისა და ვალის წესების დარღვევის მიზეზების თაობაზე;

ბ) მიმდინარე წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების მიმდინარეობის თაობაზე და, შესაბამისად, მისი სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტის პარამეტრებზე გავლენის შესახებ, მათი ორგანული კანონით დადგენილ ზღვრულ მოცულობებთან შესაბამისობის მიმართულებით. მთავრობა პარლამენტს წარუდგენს, აგრეთვე, აღნიშნული ორგანული კანონით განსაზღვრულ პარამეტრებში დაბრუნების გეგმას. პარამეტრებში დაბრუნების გეგმის ხანგრძლივობა 3 წელს არ უნდა აღემატებოდეს.

2.1 დეფიციტის წესი

<u>საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსით განსაზღვრული სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტის მშპ-თან შეფარდება - არაუმეტეს 3 პროცენტისა;</u>

„საქართველოს საბიუჯეტო კლასიფიკაციის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2019 წლის 5 აპრილის № 99 ბრძანებით დამტკიცებული საქართველოს საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მიხედვით, მთლიანი სალდო გვიჩვენებს ბიუჯეტის პროფიციტის (დადებითი სიდიდე) ან დეფიციტის (უარყოფითი სიდიდე) მოცულობას. ხოლო მთლიანი სალდო გამოითვლება ფორმულით: ბიუჯეტის შემოსავლებისა[7] და ხარჯების[8] სხვაობას გამოკლებული არაფინანსური აქტივების ცვლილება[9].

დიაგრამა 1. მთლიანი სალდოს გაანგარიშება

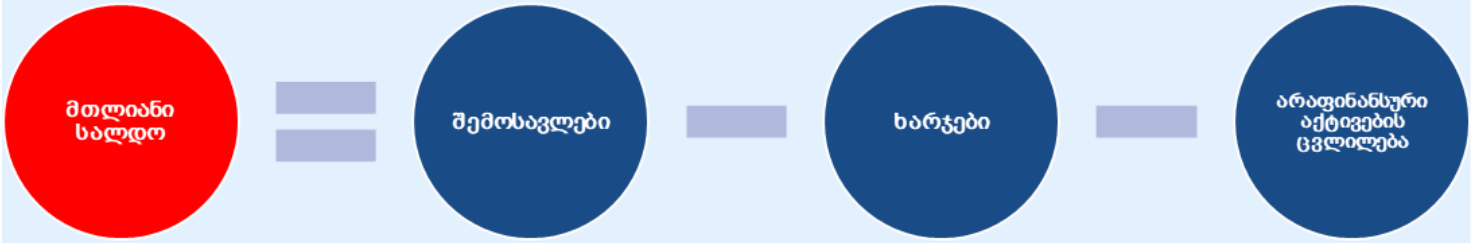

როგორც ზემოთ აღინიშნა, დეფიციტის წესის მოქმედი რედაქცია ძალაშია 2019 წლის 1 იანვრიდან, ხოლო თავდაპირველი რედაქციით, დეფიციტის წესი ნაერთი ბიუჯეტის დეფიციტის მშპ-თან შეფარდების მაქსიმალურ ზღვარს განსაზღვრავდა.

[7] შემოსავლები მოიცავს გადასახადებს, გრანტებსა და სხვა შემოსავლებს.
[8] ხარჯები მოიცავს შრომის ანაზღაურებას, საქონელსა და მომსახურებას, პროცენტს, სუბსიდიებს, გრანტებს, სოციალურ უზრუნველყოფასა და სხვა ხარჯებს.
[9] არაფინანსური აქტივების ცვლილება წარმოადგენს არაფინანსური აქტივების ზრდისა და კლების სხვაობას.

დიაგრამა 2. ნაერთი და ერთიანი ბიუჯეტების სტრუქტურა საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის მიხედვით.

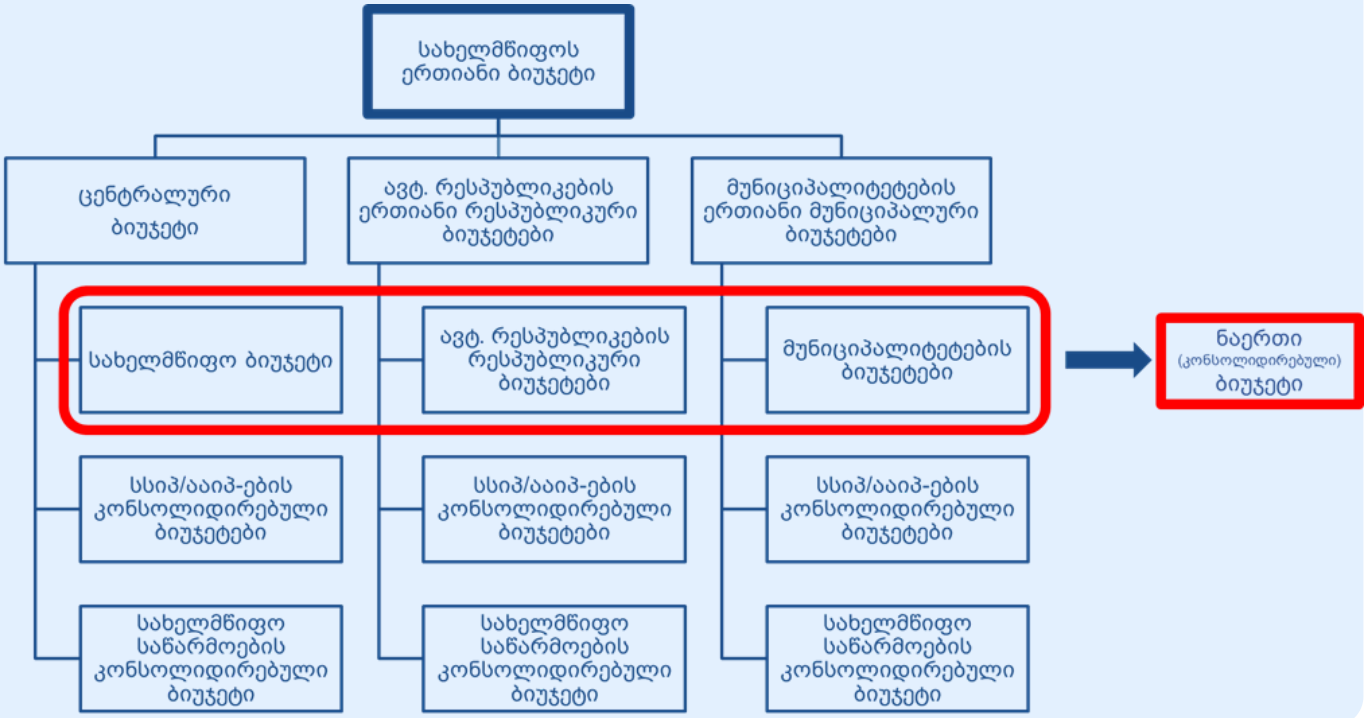

ნაერთი ბიუჯეტი წარმოადგენს საქართველოს სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკების რესპუბლიკური და მუნიციპალიტეტების კონსოლიდირებულ ბიუჯეტს. ერთიანი ბიუჯეტი კი წარმოადგენს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკების ერთიანი რესპუბლიკური და მუნიციპალიტეტების ერთიანი მუნიციპალური ბიუჯეტების კონსოლიდირებულ ბიუჯეტს. შესაბამისად, ორგანულ კანონში 2018 წლის დეკემბერში განხორციელებული ცვლილების შედეგად, 2019 წლის 1 იანვრიდან დეფიციტის წესმა მოიცვა ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მუნიციპალიტეტების სსიპ-ების/ა(ა)იპ-ების ბიუჯეტების დეფიციტებიც, ხოლო საბიუჯეტო კოდექსში 2022 წლის დეკემბერში განხორციელებული ცვლილების შედეგად სახელმწიფოს ერთიანმა ბიუჯეტმა მოიცვა ცენტრალური ხელისუფლების, ავტონომიური რესპუბლიკის შესაბამისი ორგანოებისა და მუნიციპალიტეტის შესაბამისი ორგანოების მართვაში არსებული სამთავრობო სექტორისთვის მიკუთვნებული სახელმწიფო საწარმოები. <u>შესაბამისად, ერთიანი ბიუჯეტი მოიცავს ნაერთ ბიუჯეტსა და ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკისა და მუნიციპალიტეტის მმართველობის სფეროში მოქმედი/მართვაში არსებული სსიპ-ების, ა(ა)იპ-ებისა და სამთავრობო სექტორისთვის მიკუთვნებული სახელმწიფო საწარმოების ბიუჯეტებს.</u>

2.2 ვალის წესი

<u>მთავრობის ვალის მშპ-თან შეფარდება - არაუმეტეს 60 პროცენტისა.</u>

როგორც ზემოთ აღინიშნა, ვალის წესის მოქმედი რედაქცია ძალაშია 2019 წლის 1 იანვრიდან, ხოლო თავდაპირველი რედაქციით, ვალის წესი სახელმწიფო ვალის მშპ-თან შეფარდების მაქსიმალურ ზღვარს განსაზღვრავდა.

გარდა ამისა, 2018 წლის დეკემბერში ორგანულ კანონში განხორციელებული ცვლილების შედეგად, აღნიშნულ ორგანულ კანონში დაემატა ჩანაწერი, რომლის მიხედვითაც ამ კანონის მიზნებისთვის მთავრობის ვალი მოიცავს:

ა) „სახელმწიფო ვალის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებულ სახელმწიფო ვალს, გარდა საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ აღებული ვალდებულებებისა;

ბ) საბიუჯეტო ორგანიზაციების[10] სესხის სახით არსებულ ვალს, გარდა საბიუჯეტო ორგანიზაციებიდან აღებული ვალისა.

ამასთან, ვალის წესი ითვალისწინებს, აგრეთვე, „საჯარო და კერძო თანამშრომლობის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული საჯარო და კერძო თანამშრომლობის ძირითადი პრინციპებისა და საჯარო და კერძო თანამშრომლობის კრიტერიუმების შესაბამისი პროექტების ფარგლებში აღებული ვალდებულებების მიმდინარე ღირებულებას.

დიაგრამა 3. მთავრობის ვალი ორგანული კანონის მიხედვით.

2.3 შემოსავლების წესი

<u>საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადის ახალი სახის შემოღება, გარდა აქციზისა, ან საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადის სახის მიხედვით არსებული განაკვეთის ზედა ზღვრის გაზრდა, გარდა აქციზისა, შესაძლებელია მხოლოდ რეფერენდუმის გზით.</u>

რეფერენდუმის დანიშვნის ინიცირების უფლება აქვს მხოლოდ მთავრობას და აღნიშნულ საკითხზე რეფერენდუმი ტარდება „რეფერენდუმის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის შესაბამისად. დაუშვებელია, რეფერენდუმის საგანი იყოს გადასახადის პროგრესულობის პრინციპი ან მეთოდოლოგია/საგადასახადო რეჟიმი. მთავრობას უფლება აქვს, მოითხოვოს გადასახადების დროებით გაზრდა – არა უმეტეს 3 წლის ვადით, ამ შემთხვევაში რეფერენდუმი არ ტარდება.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადებია:

ა) საშემოსავლო გადასახადი;
ბ) მოგების გადასახადი;
გ) დამატებული ღირებულების გადასახადი (დღგ);
დ) იმპორტის გადასახადი;
ე) აქციზი.

ორგანული კანონის მიხედვით, საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადის ახალი სახის შემოღებად ან ზღვრული განაკვეთის გაზრდად არ ითვლება გადასახადის შემოღება ან ცვლილება, რომელიც არსებული გადასახადის ალტერნატივაა ან ანაცვლებს მას და ამავე დროს არ ზრდის საგადასახადო ტვირთს. საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადის ახალი სახის შემოღებად ან ზღვრული განაკვეთის გაზრდად არ ჩაითვლება აგრეთვე გადასახადის სახის მიხედვით არსებული ზღვრული განაკვეთის ფარგლებში გადასახადის განაკვეთის ცვლილება.

[10] საბიუჯეტო ორგანიზაცია – საქართველოს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკის, ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ დაფუძნებული ან/და მის მიმართ ანგარიშვალდებული/მისი კონტროლისადმი დაქვემდებარებული ორგანიზაცია, აგრეთვე სხვა საჯარო სამართლის იურიდიული პირი/არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი (მისი არსებობის შემთხვევაში), თუ იგი არის შესაბამისი დონის ბიუჯეტით განსაზღვრული პროგრამის/ქვეპროგრამის ფარგლებში ასიგნებების განკარგვის უფლებამოსილების მქონე ორგანიზაცია. საქართველოს მთავრობის ვალის გაანგარიშებისას სამთავრობო სექტორისთვის მიკუთვნებული საწარმო არის საბიუჯეტო ორგანიზაცია (საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსი).

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, საგადასახადო ტვირთის ზრდის შეზღუდვა დაკავშირებულია მხოლოდ იმ შემთხვევასთან, როდესაც ხდება გადასახადის შემოღება ან ცვლილება, რომელიც არსებული გადასახადის ალტერნატივაა ან ანაცვლებს მას, ხოლო თუ მოხდა ისეთი ცვლილება, როდესაც იცვლება მხოლოდ გადასახადის დაბეგვრის პირობა ისე რომ იზრდება საგადასახადო ტვირთი ამ შემთხვევაში ზემოაღნიშნული ორგანული კანონი არ აწესებს გარკვეულ შემზღუდავ პროცედურებს.

შემოსავლების წესში, დეფიციტისა და ვალის წესებისაგან განსხვავებით, არ შესულა ძირეული ცვლილებები თავდაპირველ ვარიანტთან შედარებით. კერძოდ, 2018 წლის სექტემბერში ორგანულ კანონში განხორციელებული ცვლილებების შედეგად დაემატა ჩანაწერი: „საპენსიო და სადაზღვევო შენატანები რეგულირდება კანონით და ისინი არ წარმოადგენს გადასახადებსა და მოსაკრებლებს“. გარდა ამისა, განისაზღვრა შემოსავლების წესისა და აღნიშნული დამატებული ჩანაწერის მოქმედების ვადა „საქართველოს კონსტიტუციაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს 2017 წლის 13 ოქტომბრის №1324-რს კონსტიტუციური კანონის ამოქმედებიდან 12 წლის ვადით.

ორგანულ კანონში ზემოაღნიშნული ცვლილების ამოქმედების ვადად საქართველოს პრეზიდენტის მომდევნო არჩევნებში არჩეული საქართველოს პრეზიდენტის მიერ ფიცის დადების თარიღი[11] განისაზღვრა.

რაც შეეხება ორგანულ კანონში 2018 წლის დეკემბერში შეტანილ ცვლილებებს, აღნიშნული ცვლილებები არ ეხებოდა შემოსავლების წესს.

[11] საქართველოს მეხუთე პრეზიდენტის ფიცის დადება შედგა 2018 წლის 16 დეკემბერს.

2.4 ორგანული კანონით დასარეგულირებელი საკითხები

- საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის მიხედვით, საქართველოს მთავრობა სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიურ ანგარიშს პარლამენტს წარუდგენს საბიუჯეტო წლის დასრულებიდან არაუგვიანეს 5 თვის ვადაში, პარლამენტი კი საგაზაფხულო სესიის დასრულებამდე იღებს დადგენილებას სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიშის დამტკიცების ან დაუმტკიცებლობის თაობაზე. საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მიერ, ყოველწლიურად, გასული წლის მშპ-ის შესახებ წინასწარი მონაცემები ქვეყნდება მარტში, ხოლო დაზუსტებული ინფორმაცია - ნოემბერში. შესაბამისად, დაზუსტებული მაჩვენებლების გამოქვეყნების შემდეგ შესაძლებელია შეიცვალოს მთავრობის ვალისა და ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტის ფარდობის მაჩვენებელი მშპ-თან მიმართებაში მაშინ, როდესაც პარლამენტს მიღებული აქვს დადგენილება სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიშის დამტკიცების ან დაუმტკიცებლობის თაობაზე.
- ორგანული კანონის მიხედვით სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტისა და მთავრობის ვალის ზღვრული მოცულობების მიღმა დაგეგმვა ან/და დაგეგმილი პარამეტრების შესრულება შესაძლებელია (escape clause):

  ა) საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით საგანგებო ან საომარი მდგომარეობის გამოცხადების და აღნიშნული მდგომარეობის შედეგად დამდგარი ზიანის სალიკვიდაციო ღონისძიებების დაფინანსების საჭიროების შემთხვევაში;

  ბ) ეკონომიკური ზრდის შენელების/რეცესიის შემთხვევაში – თუ, საჯარო სამართლის იურიდიული პირის – საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მიერ გამოქვეყნებული მონაცემებით, ზედიზედ ბოლო 2 კვარტალის რეალური ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებელი წინა წლის შესაბამის კვარტალებთან შედარებით 2 პროცენტული პუნქტით დაბალია, ვიდრე გასული 10 წლის რეალური ეკონომიკური ზრდის საშუალო მაჩვენებელი.

  ამასთან, უნდა აღინიშნოს, რომ თუ არ დადგა ზემოაღნიშნული 2 პირობიდან ერთ-ერთი პირობა მაინც, ამ შემთხვევაში ორგანული კანონი არ ითვალისწინებს დამატებით პროცედურებს ზღვრული მოცულობების მიღმა დაგეგმვის შესაძლებლობის შესახებ. კერძოდ, საგამონაკლისო შემთხვევებით განსაზღვრული მაკროეკონომიკური პარამეტრების დაგეგმვის შემდგომ წლებში, ზემოაღნიშნული ორგანული კანონი არ ითვალისწინებს ამავე მაკროეკონომიკური პარამეტრების ზღვარს მიღმა დადგენის პროცედურებს საგამონაკლისო შემთხვევების არ არსებობის პირობებში.
- გარდა ამისა, აღსანიშნავია, რომ ორგანული კანონი არ ითვალისწინებს ამავე კანონით განსაზღვრული ფისკალური წესების შესრულების მონიტორინგის პროცედურებსა და მონიტორინგის განმახორციელებელ უწყებას. ორგანული კანონი, ასევე, არ ითვალისწინებს შესაძლო სანქცირების მექანიზმს ფისკალური წესების დარღვევის შემთხვევაში, გარდა ზემოაღნიშნული მაკორექტირებელი ქმედებების მექანიზმისა.

3. „საქართველოს 2025 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს კანონის პროექტით (თავდაპირველი ვარიანტი) განსაზღვრული მაჩვენებლების ფისკალურ წესებთან შესაბამისობა

წარმოდგენილი თავის მიზანია „საქართველოს 2025 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს კანონის პროექტით (თავდაპირველი ვარიანტი) განსაზღვრული მაჩვენებლების ფისკალურ წესებთან შესაბამისობის დადგენა.

ორგანული კანონის მე-2 მუხლის მე-5 პუნქტის შესაბამისად, მთავრობა საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით პარლამენტისთვის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ კანონის პროექტის წარდგენისას და სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიშგებისას წარადგენს ინფორმაციას ფისკალური პარამეტრების ამ კანონით დადგენილ ზღვრებთან შესაბამისობის თაობაზე. ზემოაღნიშნული ორგანული კანონით დადგენილი ზღვარი კი განსაზღვრულია ამავე კანონის მე-2 მუხლში, რომელიც მოიცავს დეფიციტისა და ვალის წესებს. შესაბამისად, 2025 წლის ბიუჯეტის ცვლილების პროექტის[12] მე-14 მუხლით განსაზღვრულია ორგანული კანონით დადგენილი ზღვრული პარამეტრების (დეფიციტის და ვალის წესების) პროგნოზი.

3.1 დეფიციტის წესთან შესაბამისობა

2025 წლის ბიუჯეტის ცვლილების პროექტის მე-14 მუხლის მიხედვით, 2025 წელს სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტი 2,561.6 მლნ ლარით განისაზღვრა, რაც პროგნოზირებული მშპ-ის 2.5%-ს შეადგენს (დადგენილი ზღვარი – მშპ-ის 3%). <u>შესაბამისად, 2025 წლისთვის დაცულია დეფიციტის წესით განსაზღვრული მაკროეკონომიკური პარამეტრის ზღვარი.</u>

უნდა აღინიშნოს, რომ 2025 წლის ბიუჯეტის ცვლილების პროექტის მიხედვით, დაკორექტირდა 2025 წლის ნომინალური მშპ-ის და სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტის მაჩვენებელები 2025 წლის ბიუჯეტის დამტკიცების ეტაპზე (2024 წლის დეკემბერი) პროგნოზირებულ მაჩვენებლებთან შედარებით. კერძოდ, გაზრდილია 2025 წლის როგორც ნომინალური მშპ-ის მაჩვენებელი, ასევე, სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტი, შესაბამისად, დეფიციტის მშპ-თან შეფარდება (2.5%) დარჩა უცვლელი.

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში წარმოდგენილია 2025 წლის სახელმწიფო ერთიანი ბიუჯეტის მთლიანი სალდოს სტრუქტურა როგორც 2025 წლის დამტკიცებული ბიუჯეტის, ასევე, 2025 წლის ბიუჯეტის ცვლილების პროექტის თანდართული დანართის - „ძირითადი ეკონომიკური და ფინანსური ინდიკატორების (საბაზო სცენარი)“ - მიხედვით.

[12] წარმოდგენილ დოკუმენტში 2025 წლის ბიუჯეტის ცვლილების პროექტი გულისხმობს „საქართველოს 2025 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს კანონის პროექტის თავდაპირველ ვარიანტს (I წარდგენა).

ცხრილი 1. საქართველოს ერთიანი ბიუჯეტის მთლიანი სალდო 2025 წელს (მლნ ლარი).

	2025 პროგნოზი	2025 პროექტი	სხვაობა
შემოსავლები	**31,655.0**	**32,166.2**	**511.2**
გადასახადები	25,305.0	25,505.0	200.0
არაპირდაპირი გადასახადები	*12,970.0*	*12,965.0*	*-5.0*
პირდაპირი გადასახადები	*12,335.0*	*12,540.0*	*205.0*
გრანტები	140.0	126.2	-13.8
სხვა შემოსავლები	6,210.0	6,535.0	325.0
ხარჯები	**26,510.0**	**27,162.5**	**652.5**
შრომის ანაზღაურება	5,695.0	6,457.4	762.4
საქონელი და მომსახურება	5,655.0	5,867.2	212.2
პროცენტი	1,770.0	1,665.0	-105.0
სუბსიდიები	2,380.0	2,572.7	192.7
გრანტები	105.0	214.0	109.0
სოციალური უზრუნველყოფა	8,855.0	9,099.3	244.3
სხვა ხარჯები	2,050.0	1,286.9	-763.1
საოპერაციო სალდო	**5,145.0**	**5,003.7**	**-141.3**
არაფინანსური აქტივების ცვლილება	**7,599.0**	**7,565.3**	**-33.7**
ზრდა	8,109.0	8,090.3	-18.7
შემცირება	-510.0	-525.0	-15.0
მთლიანი სალდო	**-2,454.0**	**-2,561.6**	**-107.6**

როგორც ცხრილშია წარმოდგენილი, 2025 წლის ბიუჯეტის ცვლილების პროექტის მიხედვით, 2025 წლის ბიუჯეტის დამტკიცების ეტაპზე პროგნოზირებულ მაჩვენებლებთან შედარებით, სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტის მაჩვენებელი 107.6 მლნ ლარით არის გაზრდილი. აღნიშნული დაკავშირებულია, ერთი მხრივ, ერთიანი ბიუჯეტის შემოსავლების 511.2 მლნ ლარით ზრდასთან (მ.შ. საგადასახადო შემოსავლები იზრდება 200.0 მლნ ლარით და სხვა შემოსავლები - 325.0 მლნ ლარით) და არაფინანსური აქტივების ცვლილების მაჩვენებლის 33.7 მლნ ლარით შემცირებასთან, ხოლო მეორე მხრივ, ხარჯების 652.5 მლნ ლარით (მ.შ. შრომის ანაზღაურება იზრდება 762.4 მლნ ლარით) ზრდასთან.

რაც შეეხება ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტის სტრუქტურას შესაბამისი ბიუჯეტების დონეების მიხედვით, აღსანიშნავია 2025 წლის ბიუჯეტის ცვლილების პროექტის დოკუმენტაცია არ მოიცავს ინფორმაციას ცენტრალური ბიუჯეტის, ავტონომიური რესპუბლიკების ერთიანი რესპუბლიკური და მუნიციპალიტეტების ერთიანი მუნიციპალური ბიუჯეტების დეფიციტების შესახებ, შესაბამისად, შეუძლებელია პროექტის დოკუმენტაციის მიხედვით ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტის სტრუქტურის განხილვა შესაბამისი დონის ბიუჯეტების მითითებით.

რაც შეეხება სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტს გასულ წლებში, როგორც ნომინალურ გამოხატულებაში, ისე მშპ-თან შეფარდებით, 2016-2025 წლებში ყველაზე დიდ მაჩვენებელს 2020 წლისთვის აღწევს. ქვემოთ მოცემულ დიაგრამაზე წარმოდგენილია საქართველოს ერთიანი და ნაერთი ბიუჯეტების დეფიციტები და მათი შეფარდება მშპ-თან 2016-2025 წლებში.

დიაგრამა 4. საქართველოს ერთიანი და ნაერთი ბიუჯეტების დეფიციტები და მათი შეფარდება მშპ-თან 2016-2025 წლებში (მლნ ლარი, %)

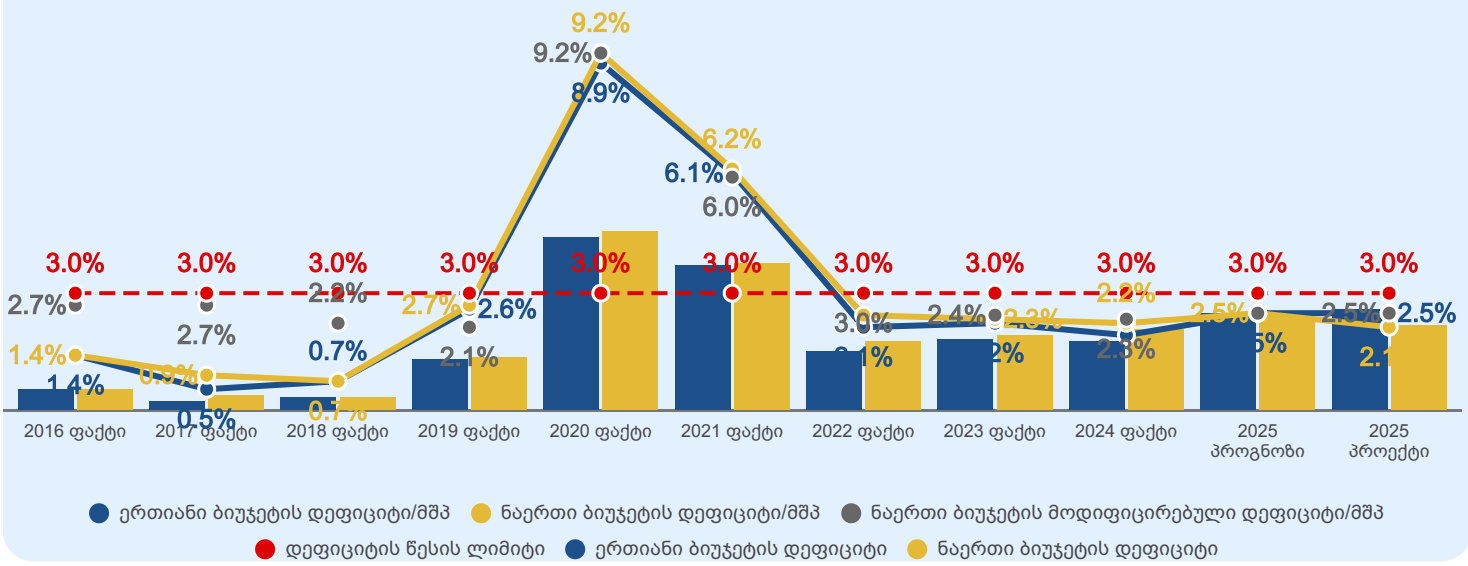

როგორც დიაგრამაზეა წარმოდგენილი, 2016-2018 წლებში დაცული იყო დეფიციტის წესის იმ დროისათვის არსებული რედაქციის მიხედვით განსაზღვრული მაკროეკონომიკური პარამეტრის ზღვარი, ნაერთი ბიუჯეტის დეფიციტის მშპ-თან ფარდობა მერყეობდა 0.7%-დან 1.4%-მდე. აღნიშნული ზღვარი დაცული იყო, ასევე, 2019 წლის ფაქტიური მაჩვენებლის შემთხვევაში - საქართველოს ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტის ფარდობა მშპ-თან 2.6%-ს შეადგენდა. მაკროეკონომიკური პარამეტრის ზღვრის დარღვევა ფიქსირდება 2020-2021 წლებში, კერძოდ, 2020 წელს საქართველოს ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტის ფარდობა მშპ-თან 8.9%-ით განისაზღვრა, ხოლო 2021 წელს - 6.1%-ით. 2022-2024 წლებისთვის ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტის მაჩვენებელი დაუბრუნდა ორგანული კანონით განსაზღვრულ მაკროეკონომიკური პარამეტრის ზღვარს და მისმა ფარდობამ მშპ-თან შესაბამისად, 2.1%, 2.2% და 1.9% შეადგინა. საქართველოს მთავრობის პროგნოზით, 2025 წლისთვის მოსალოდნელია, რომ სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტის ფარდობა მშპ-თან 2.5%-ს შეადგენს.

3.2 ვალის წესთან შესაბამისობა

2025 წლის ბიუჯეტის ცვლილების პროექტის მე-14 მუხლის მიხედვით, 2025 წლის ბოლოსთვის მთავრობის ვალის ზღვრული მოცულობა განსაზღვრულია მშპ-ის 34.1%-ით, მათ შორის, გათვალისწინებულია საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტების ფარგლებში აღებული ვალდებულებების მიმდინარე ღირებულება (2025 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, წინასწარი მონაცემებით), რაც არ ახდენს გავლენას მთავრობის ვალის ზღვრულ მოცულობაზე მშპ-თან მიმართებაში (დადგენილი ზღვარი – მშპ-ის 60%). <u>შესაბამისად, 2025 წლისთვის დაცულია ვალის წესით განსაზღვრული მაკროეკონომიკური პარამეტრის ზღვარი.</u>

აღსანიშნავია, რომ 2025 წლის ბიუჯეტის ცვლილების პროექტის მიხედვით განსაზღვრული მთავრობის ვალის მშპ-თან შეფარდების მაჩვენებელი (34.1%), 2025 წლის ბიუჯეტის დამტკიცების ეტაპზე (2024 წლის დეკემბერი) განსაზღვრულ ანალოგიურ მაჩვენებელთან (35.9%) შედარებით 1.8%-ული პუნქტით არის შემცირებული.

2025 წლის ბიუჯეტის ცვლილების პროექტის მიხედვით, მთავრობის ვალის საპროგნოზო მოცულობა, 2025 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, 35,590.1 მლნ ლარით განისაზღვრა, საიდანაც მთავრობის საგარეო ვალის საპროგნოზო მოცულობა 24,008.8 მლნ ლარს, ხოლო მთავრობის საშინაო ვალის საპროგნოზო მოცულობა 11,581.3 მლნ ლარს შეადგენს. შესაბამისად, 2025 წლის ბიუჯეტის ცვლილების პროექტით პროგნოზირებული საქართველოს მთავრობის ვალის მშპ-თან პროცენტულ ფარდობაში, რომელიც 34.1%-ს შეადგენს, 23.0% მოდის მთავრობის საგარეო ვალზე, ხოლო 11.1% - მთავრობის საშინაო ვალზე.

ამასთან, მთავრობის საგარეო ვალის საპროგნოზო ნაშთი, 24,008.8 მლნ ლარი, მთლიანი მთავრობის ვალის 67.5%-ია. 2025 წლისთვის, მთავრობის საგარეო ვალის საპროგნოზო წილი (65.7%) მთავრობის მთლიან ვალში, წინა წლებთან შედარებით, შემცირებულია. კერძოდ, 2024 წელს აღნიშნულმა მაჩვენებელმა 69.7%, ხოლო 2023 წელს 72.7% შეადგინა. მთავრობის საგარეო ვალის დიდი ნაწილი მოდის მრავალმხრივ და ორმხრივ კრედიტორებზე.

ცხრილი 2. მთავრობის ვალის საპროგნოზო ნაშთის სტრუქტურა 31.12.2025 მდგომარეობით (მლნ ლარი)

	საპროგნოზო ნაშთი 31.12.2025 მდგომარეობით
მთავრობის საგარეო ვალის ნაშთი	**24,008.8**
მრავალმხრივი კრედიტორებისაგან	18,445.0
ორმხრივი კრედიტორებისაგან	4,210.5
სხვა საგარეო ვალდებულებები	1,353.4
მთავრობის საშინაო ვალის ნაშთი	**11,581.3**
სულ მთავრობის ვალის ნაშთი	**35,590.1**

მთავრობის საშინაო ვალის საპროგნოზო ნაშთი, 11,581.3 მლნ ლარი, მთავრობის ვალის 32.5%-ს შეადგენს. წინა წლებთან შედარებით, მთავრობის მთლიან ვალში მთავრობის საშინაო ვალის წილი გაზრდილია. კერძოდ, 2023 წელს მთავრობის მთლიანი ვალის 27.3%-ს, ხოლო 2024 წელს 30.3%-ს მთავრობის საშინაო ვალი წარმოადგენდა.

ქვემოთ მოცემულ დიაგრამაზე წარმოდგენილია მთავრობის ვალი, სახელმწიფო ვალი და მათი შეფარდება მშპ-თან 2016-2025 წლებში.

დიაგრამა 5. მთავრობის ვალი, სახელმწიფო ვალი და მათი შეფარდება მშპ-თან 2016-2025 წლებში (მლნ ლარი, %).

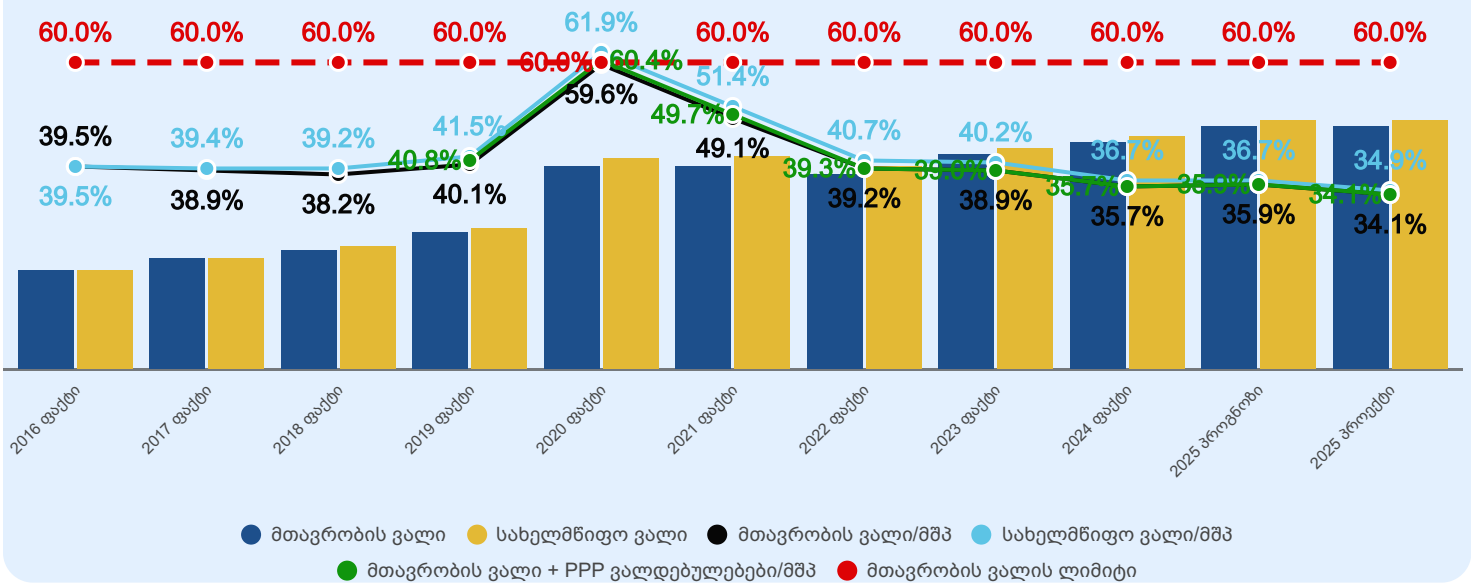

როგორც დიაგრამაზეა წარმოდგენილი, 2016-2019 წლებში სახელმწიფო ვალისა და მთავრობის ვალის მოცულობები არ აღემატებოდა ორგანული კანონით განსაზღვრულ ლიმიტს. 2020 წლისთვის ადგილი ჰქონდა ორგანული კანონით განსაზღვრული მაკროეკონომიკური პარამეტრის ზღვრის დარღვევას. თუმცა, 2021-2024 წლებში მთავრობის ვალის მოცულობა დაუბრუნდა ვალის წესით განსაზღვრულ ლიმიტს და მოსალოდნელია, რომ აღნიშნული ზღვარი დაცული იქნება 2025 წელსაც.

4. საქართველოს ბიუჯეტის ინდიკატორების ფისკალურ წესებთან შესაბამისობა საშუალოვადიან პერიოდში

აღნიშნულ თავში განხილულია საშუალოვადიან პერიოდში მთავრობის მხრიდან ფისკალურ წესებთან შესაბამისობის დაცვის შესაძლებლობები, მასზე მოქმედი ფაქტორები და შესაძლო სცენარები.

4.1 ფისკალურ წესებზე მოქმედი გარემოებები

ფისკალური წესების შესრულებაზე საშუალოვადიან პერიოდში შესაძლოა გავლენა მოახდინოს როგორც სხვადასხვა ტიპის მაკროეკონომიკურმა შოკმა, ისე მთავრობის დისკრეციული პოლიტიკის გატარებამაც, რომელიც შეიძლება გულისხმობდეს: საგადასახადო რეფორმებს, რომლებსაც მნიშვნელოვანი გავლენა ექნებათ საგადასახადო შემოსავლებზე, მთავრობის ხარჯვითი პრიორიტეტების ცვლილებას, რომელიც მნიშვნელოვნად გაზრდის ერთიანი ბიუჯეტის ხარჯვით ნაწილს. ყოველივე ამან შესაძლოა გამოიწვიოს ერთიანი ბიუჯეტის ბალანსის ცვლილება საშუალოვადიან პერიოდში, ან გავლენა მოახდინოს ვალის საშუალოვადიან ტრაექტორიაზე.

ფისკალურ წესებზე მოქმედი 2025-2029 წლების ფაქტორებიდან ყველაზე მასშტაბური და მნიშვნელოვანია რუსეთ-უკრაინის ომით გამოწვეული მაკროეკონომიკური შოკები, მათ შორის მსოფლიო ბაზარზე ნავთობპროდუქტებსა და სურსათზე ფასების მერყეობა. აღნიშნული ომის უარყოფითი გავლენა არ ყოფილა საგრძნობი საქართველოსთვის მიმდინარე წელს, თუმცა შესაძლოა გავლენა იქონიოს საშუალოვადიანი პერიოდის ეკონომიკურ ზრდაზე.

Covid-19 პანდემიით გამოწვეული უარყოფითი გავლენები ასახული იქნა 2020 წლის ეკონომიკურ ზრდაზე, რასაც, შესაბამისად, მოჰყვა ბიუჯეტის ხარჯვითი ნაწილის გაზრდა შესაბამისი პრევენციული ღონისძიებებისა და ექსპანსიური პოლიტიკის გასატარებლად. აღნიშნულმა ფაქტორმა და ეკონომიკური ზრდის ტემპის შემცირებამ განაპირობა ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტის მაჩვენებლის ზრდა და ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტმა გადააჭარბა 3%-იან ნიშნულს. თუმცა, 2021 წლიდან დაფიქსირებული მნიშვნელოვანი ეკონომიკური ზრდის და ეკონომიკური აქტივობების გამოცოცხლების ფონზე, ასევე, გაიზარდა ბიუჯეტის საშემოსავლო ნაწილი, რამაც დადებითი გავლენა იქონია ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტის შემცირების მიმართულებით. საბიუჯეტო ოფისის პროგნოზით როგორც მიმდინარე წელს, აგრეთვე საშუალოვადიან პერიოდში ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტი მშპ-ს 3.0%-იან ნიშნულზე ქვემოთ შენარჩუნდება.
აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ სხვა თანაბარ პირობებში, ვალის მოცულობის ზრდაზე შესაძლოა გავლენა მოახდინოს ასევე ორმა მნიშვნელოვანმა ფაქტორმა:

- გაცვლითი კურსის გაუფასურებამ;
- საპროცენტო განაკვეთების ზრდამ.

2020 წლის მარტში კორონავირუსით გამოწვეული ეკონომიკის შემცირების კვალდაკვალ ლარის გაცვლითი კურსის გაუფასურება დაიწყო და, შედეგად, 2020 წლის ბოლოსთვის, 2019 წლის დეკემბერთან შედარებით, ლარის კურსი აშშ დოლართან მიმართებით 14.3%-ით გაუფასურდა, რაც პირდაპირ აისახა ვალის მოცულობაზე. თუმცა, 2021-2022 წლებში დაფიქსირებული მაღალი ეკონომიკური ზრდის შედეგად, გაზრდილი პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების, ფულადი გზავნილების მოცულობამ, ასევე ტურიზმიდან და ექსპორტიდან მიღებულმა შემოსავლებმა, დადებითი გავლენა იქონია ლარის კურსის გამყარებაზე. საბიუჯეტო ოფისის პროგნოზით, 2025 წელს და საშუალოვადიან პერიოდში მოსალოდნელია გაცვლითი კურსის მცირედი გაუფასურდება.

ეკონომიკური მდგომარეობის გაუარესების და მაკროეკონომიკური არასტაბილურობის ერთ-ერთი უარყოფითი შედეგი შეიძლება იყოს ასევე მთავრობის როგორც შიდა, ისე საგარეო ვალზე საპროცენტო განაკვეთების ზრდა, რაც პირდაპირ გაზრდის ვალის მომსახურების სიმძიმეს და, შესაბამისად, ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტსა და მთავრობის ვალის მოცულობას.

სხვა თანაბარ პირობებში აღნიშნული შოკების არ არსებობისას ვალის მშპ-თან ფარდობის მაჩვენებლის კლებაა მოსალოდნელი, რადგან იზრდება ეკონომიკური აქტივობა და, შესაბამისად, ნომინალური მშპ.

4.2 ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტი საშუალოვადიან პერიოდში

როგორც აღინიშნა ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტის მშპ-თან ფარდობის ზედა ზღვარი ორგანული კანონის მიხედვით 3.0%-ს წარმოადგენს, რომლის შესრულებაც ზემოთ აღწერილი მოვლენების გამო, ქვეყნისთვის მნიშვნელოვან გამოწვევას წარმოადგენს.

დიაგრამა 6. ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტი 2025-2029 წლებში

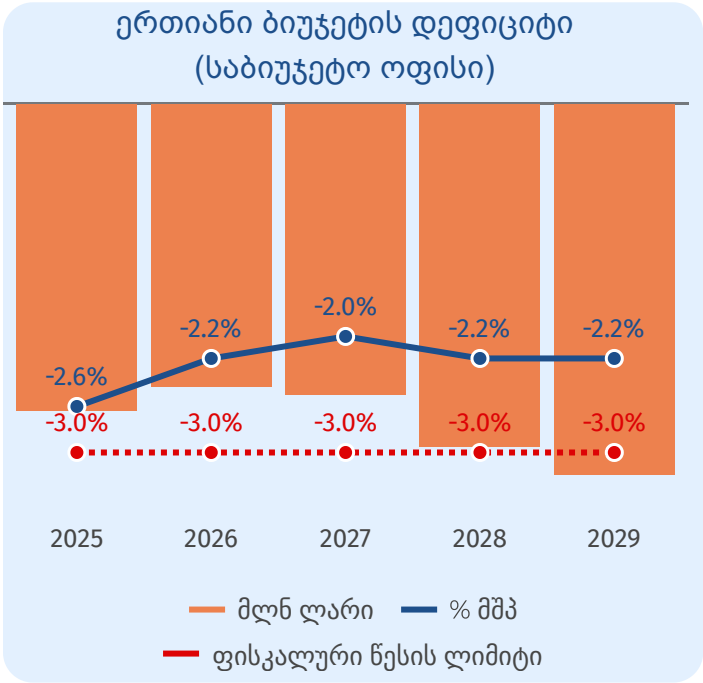

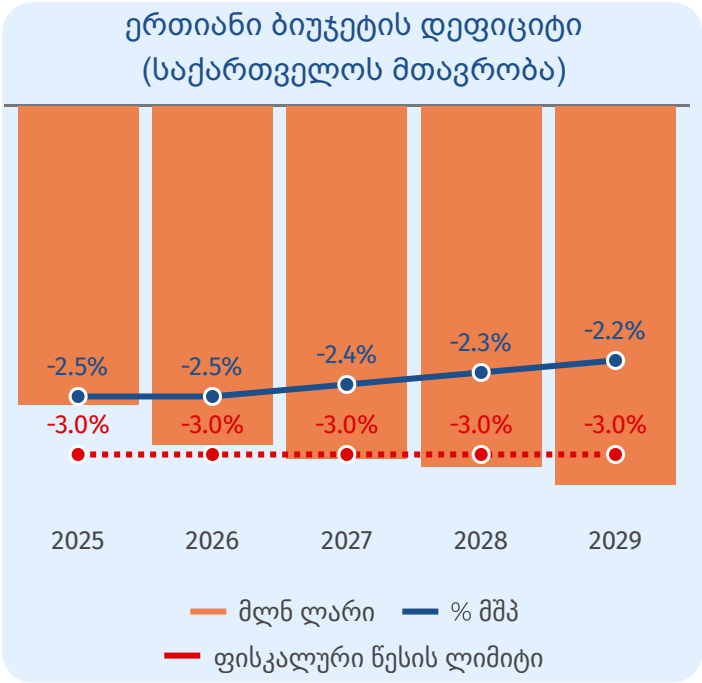

მთავრობის მიერ 2025 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის თანდართულ საშუალოვადიან საბაზისო სცენარში ვკითხულობთ, რომ 2025 წლიდან ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტის ზრდა დაგეგმილია, რომლის მოცულობა 2029 წლისათვის 3.2 მლრდ ლარს მიაღწევს. მიუხედავად ამისა, მთავრობის პროგნოზით მოსალოდნელია, რომ 2025 წელს და შემდგომ საშუალოვადიან პერიოდში დეფიციტის წესი არ დაირღვევა და ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტი მშპ-ს 3.0%-ზე ნაკლები იქნება.

საბიუჯეტო ოფისის მაკროეკონომიკური და ფისკალური პროგნოზების და მთავრობის არსებული პოლიტიკის გათვალისწინებით მოსალოდნელია, რომ 2025 წლისათვის ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტი მშპ-ს 3.0%-ზე ნაკლები იქნება და აღნიშნული ტენდენცია შენარჩუნდება საშუალოვადიან პერიოდში.

საბიუჯეტო ოფისის ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტის გაანგარიშებაში გამოყენებულია:

- ნაერთი ბიუჯეტის საგადასახადო შემოსავლების დამოუკიდებელი პროგნოზი;
- ნაერთი ბიუჯეტის სხვა შემოსავლების დამოუკიდებელი პროგნოზი;
- ერთიანი ბიუჯეტის გრანტების მთავრობის პროგნოზი;
- ერთიანი ბიუჯეტის სხვა შემოსავლებში ასახული სახელმწიფო სსიპ-ებისა და ა(ა)იპ-ების შემოსავლის მთავრობის პროგნოზი;
- ხარჯებისა და არაფინანსური აქტივების ზრდის მთავრობის პროგნოზი.

საბიუჯეტო ოფისისა და მთავრობის მიერ წარმოდგენილი ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტის საპროგნოზო მაჩვენებლებს შორის განსხვავებას განაპირობებს ნაერთი ბიუჯეტის საგადასახადო შემოსავლების მთავრობისაგან განსხვავებული მოცულობა, რომელიც საბიუჯეტო ოფისის მთავრობისაგან განსხვავებულ საშუალოვადიან მაკროეკონომიკურ სცენარს ეყრდნობა.

4.3. მთავრობის ვალი საშუალოვადიან პერიოდში

მთავრობის ვალის მშპ-თან ფარდობას საშუალოვადიან პერიოდში განსაზღვრავს ვალის შესაძლო მოცულობა, გაცვლითი კურსის შესაძლო ტრაექტორია და მოსალოდნელი მშპ-ის მოცულობა.
მთავრობის პროგნოზის მიხედვით, გაცვლითი კურსი საშუალოვადიან პერიოდში დაფიქსირებულია ბიუჯეტის შედგენის მომენტში არსებული კურსის ეკვივალენტად, ხოლო საბიუჯეტო ოფისის შემთხვევაში გამოყენებულია კურსის პროგნოზი.

საბიუჯეტო ოფისის მიერ შეფასებული მთავრობის ვალის მშპ-თან ფარდობის მაჩვენებელი საშუალოვადიან პერიოდში ეყრდნობა:

- ვალის ნომინალური მოცულობის მთავრობის პროგნოზს;
- გაცვლითი კურსის საკუთარ პროგნოზს;
- ნომინალური მშპ-ის საკუთარ პროგნოზს.

ამის გათვალისწინებით უნდა აღინიშნოს, რომ როგორც საბიუჯეტო ოფისის, ისე მთავრობის საშუალოვადიანი პროგნოზის მიხედვით, მთავრობის ვალის მშპ-თან ფარდობის მაჩვენებელი 2025-2029 წლებში ნარჩუნდება კანონით დადგენილი 60%-იანი ზღვრის ფარგლებში.

დიაგრამა 7. მთავრობის ვალის ფარდობა მშპ-თან 2025-2029 წლებში PPP ჩათვლით (%)

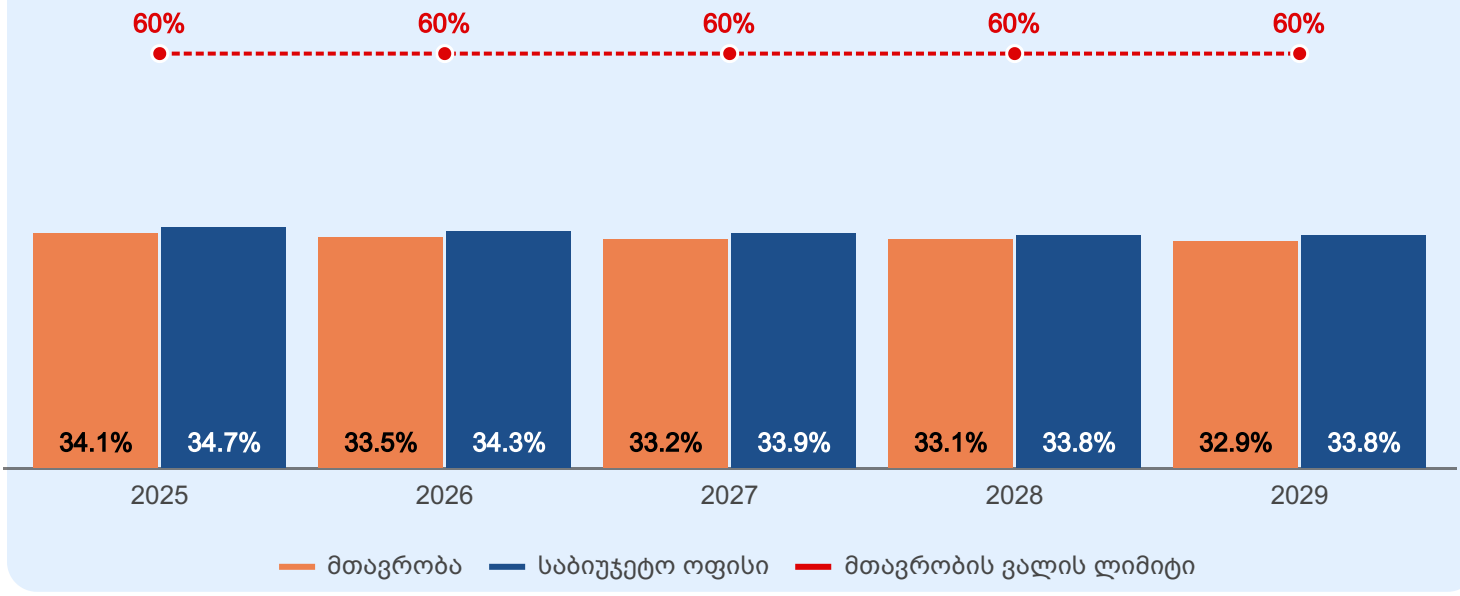

საბიუჯეტო ოფისის შეფასებით, მთავრობის ვალის ფარდობითი მაჩვენებელი საშუალოვადიან პერიოდში მცირდება და 2029 წლისათვის 33.8%-ს მიუახლოვდება. მთავრობის პროგნოზების მიხედვით, აღნიშნული მაჩვენებელი კლების ტენდენციით ხასიათდება და 2029 წლისათვის 32.9%-ის ფარგლებში დაფიქსირდება. აღნიშნული სხვაობა, ძირითადად, განპირობებულია მთავრობისგან განსხვავებული გაცვლითი კურსისა და ეკონომიკური ზრდის პროგნოზის შედეგად.

4.4 სენსიტიურობის ანალიზი და სცენარები

როგორც მთავრობა, ისე საბიუჯეტო ოფისი სხვადასხვა მაკროეკონომიკური რისკის და დაშვების გათვალისწინებით ბიუჯეტის წარდგენის პარალელურად აკეთებს ეკონომიკის განვითარების ოპტიმისტურ და პესიმისტურ სცენარებს, რომელიც, ასევე, მოიცავს შესაბამის ფისკალურ სცენარებს.

საბიუჯეტო ოფისის მაკროეკონომიკური სცენარები ეფუძნება დაშვებას, რომ, ოპტიმისტური სცენარის შემთხვევაში, მთლიანი საშუალოვადიანი პერიოდის განმავლობაში პერმანენტულად დადებითი შოკები რეალიზდება, ხოლო უარყოფითი სცენარის დროს, ყოველ წელს საბაზისო სცენართან შედარებით ეკონომიკური განვითარების უარყოფითი ტენდენციებია მოსალოდნელი.

ცხრილი 3. მთავრობის და საბიუჯეტო ოფისის საშუალოვადიანი მაკროეკონომიკური სცენარები.

	2025		2026		2027		2028		2029	
	მთავრობა	საბიუჯეტო ოფისი	მთავრობა	საბიუჯეტო ოფისი	მთავრობა	საბიუჯეტო ოფისი	მთავრობა	საბიუჯეტო ოფისი	მთავრობა	საბიუჯეტო ოფისი
	მშპ-ის ზრდა									
საბაზისო	7.2%	7.4%	5.0%	5.6%	5.2%	5.2%	5.3%	5.4%	5.3%	5.0%
ოპტიმისტური	7.9%	7.6%	6.4%	6.8%	6.6%	6.6%	6.7%	6.8%	6.7%	6.9%
პესიმისტური	5.8%	5.5%	2.2%	3.1%	2.4%	2.7%	2.5%	2.7%	2.5%	2.5%
	სამომხმარებლო ფასების ზრდა									
საბაზისო	3.9%	3.9%	3.3%	2.9%	3.0%	2.7%	3.0%	2.4%	3.0%	2.4%
ოპტიმისტური	4.4%	3.2%	4.3%	3.2%	4.0%	3.0%	4.0%	3.9%	4.0%	3.6%
პესიმისტური	3.4%	3.0%	2.3%	2.0%	2.0%	1.7%	2.0%	1.8%	2.0%	1.9%

აღნიშნულ პარამეტრებზე დაყრდნობით, მთავრობის შეფასებით, როგორც საბაზისო სცენარის შემთხვევაში, ასევე ოპტიმისტური და პესიმისტური მაკროეკონომიკური სცენარის განვითარების შემთხვევაში ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტი 3.0%-იან ნიშნულს არ გადააჭარბებს.

საბიუჯეტო ოფისის შეფასებით, როგორც საბაზისო სცენარის შემთხვევაში, ასევე ოპტიმისტური და პესიმისტური მაკროეკონომიკური სცენარების განვითარების შემთხვევაში ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტი 3.0%-იან ნიშნულზე დაბალია.

დიაგრამა 8. ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტი მშპ-თან საშუალოვადიან პერიოდში. ოპტიმისტური და პესიმისტური სცენარები.

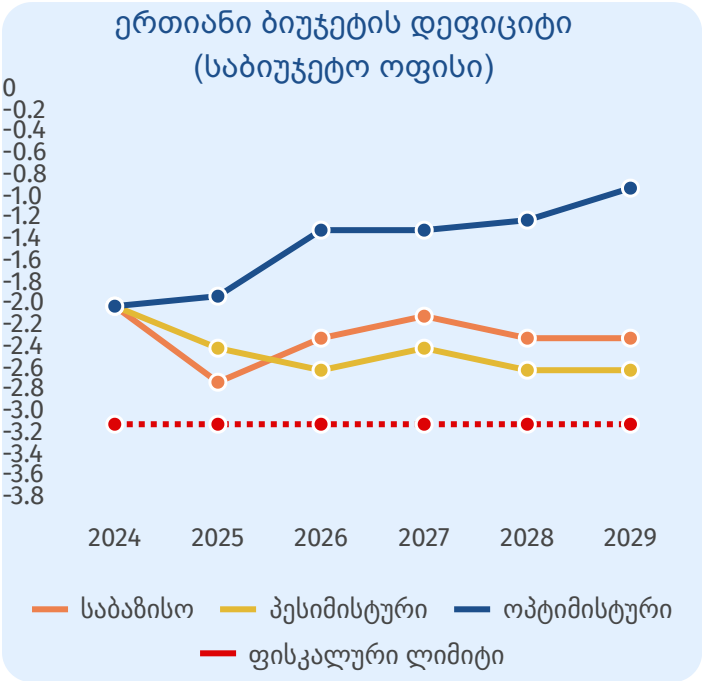

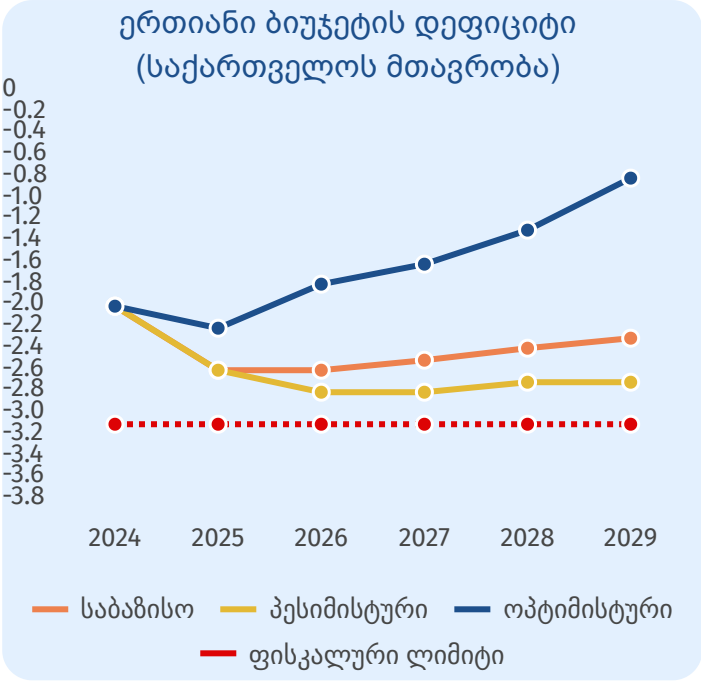

რაც შეეხება ვალის მოცულობას საშუალოვადიან პერიოდში როგორც მთავრობის, ისე საბიუჯეტო ოფისის შეფასებით, ოპტიმისტური და პესიმისტური სცენარების დროს, იგი ფისკალურ ლიმიტს არ გადააჭარბებს. მთავრობის პესიმისტური სცენარის მიხედვით 2029 წლისთვის ვალის მშპ-თან ფარდობის მაჩვენებელი 39.6%-ს მიაღწევს, ხოლო საბიუჯეტო ოფისის პროგნოზით 40.9%.

დიაგრამა 9. მთავრობის ვალი პროცენტულად მშპ-თან საშუალოვადიან პერიოდში. ოპტიმისტური და პესიმისტური სცენარები.

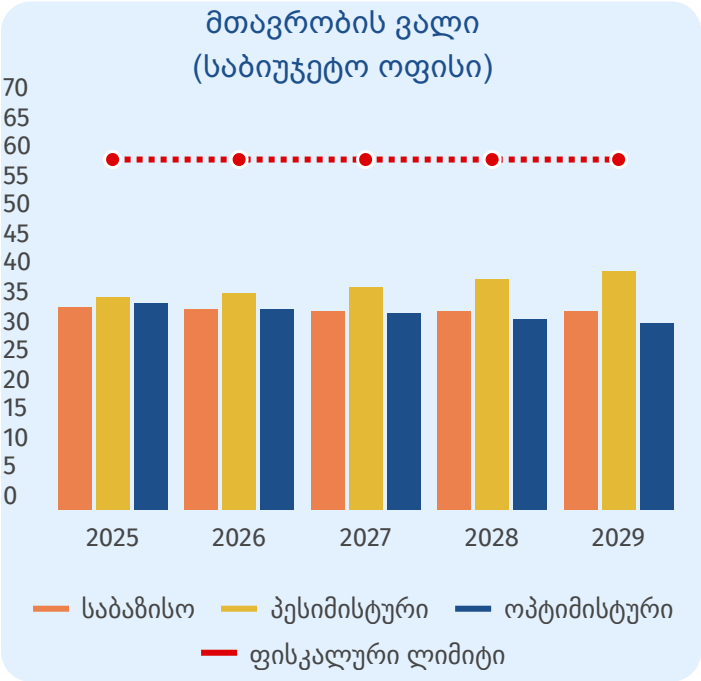

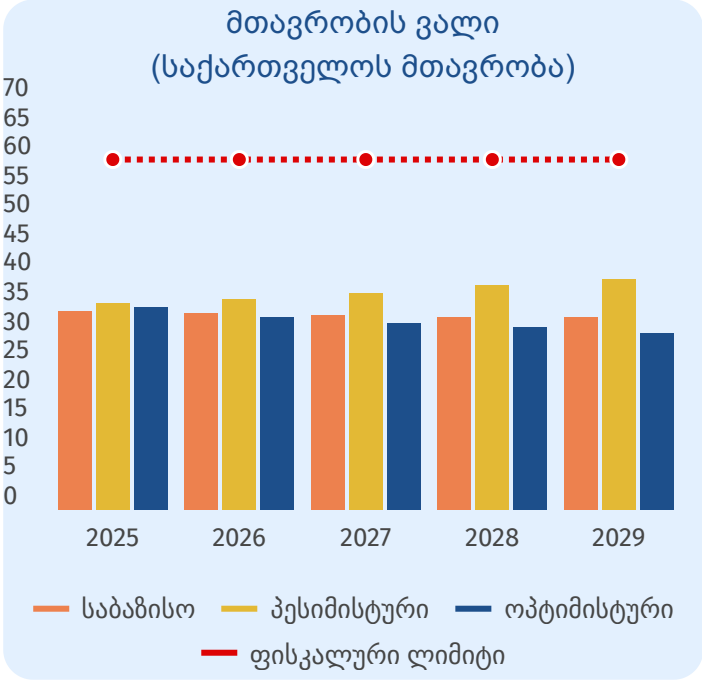

ბიბლიოგრაფია:

1. საქართველოს კონსტიტუცია;

2. საქართველოს ორგანული კანონი „ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“;

3. საქართველოს ორგანული კანონი - „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“;

4. საქართველოს კანონი „საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსი“;

5. საქართველოს კანონი „საქართველოს საგადასახადო კოდექსი“;

6. „საქართველოს 2025 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს კანონის პროექტის თავდაპირველი ვარიანტი და მისი თანმდევი დოკუმენტაცია;

7. საქართველოს მთავრობის 2016-2024 წლების საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიშები;

8. „საქართველოს საბიუჯეტო კლასიფიკაციის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2019 წლის 5 აპრილის №99 ბრძანება;

9. „ფისკალური წესების შესრულების მონიტორინგი: თეორიული ასპექტები და საერთაშორისო გამოცდილება“ პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისი. თემატური პუბლიკაცია N 03/20. 2020 წ;

10. მაკროეკონომიკური პროგნოზები 2025-2029 წწ. პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისი, ოქტომბერი 2025 წ;

11. Council Directive 2011/85/EU of 8 November 2011 on requirements for budgetary frameworks of the Member States. Official Journal of the European Union;

12. Hansen, T., Farrington, S., Jalles, J., Rial, I., Yläoutinen, S. (2017). Georgia. Enhancing the Fiscal Rules Framework. International Monetary Fund Washington, D.C.;

13. Rial, I., Navarro, A., Gentry, D., Karolova, V., Betley, M., Večkys, R. (2024) Georgia. Fiscal Transparency Evaluation. International Monetary Fund Washington, D.C.;

14. Treaty on Stability, Coordination and Governance in the Economic and Monetary Union.

ტერმინთა განმარტებები

ერთიანი ბიუჯეტი – ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკების ერთიანი რესპუბლიკური და მუნიციპალიტეტების ერთიანი მუნიციპალური ბიუჯეტების კონსოლიდირებული ბიუჯეტი. ერთიანი ბიუჯეტი არ ექვემდებარება არცერთი ხელისუფლების წარმომადგენლობითი ორგანოს მიერ დამტკიცებას;

მთლიანი სალდო - მთლიანი სალდო გვიჩვენებს ბიუჯეტის პროფიციტის (დადებითი სიდიდე) ან დეფიციტის (უარყოფითი სიდიდე) მოცულობას. ხოლო მთლიანი სალდო გამოითვლება ფორმულით: ბიუჯეტის შემოსავლებისა და ხარჯების სხვაობას გამოკლებული არაფინანსური აქტივების ცვლილება;

მშპ-ის გაპი – მშპ-ის გაპი არის პროცენტული სხვაობა არსებულ და პოტენციურ მშპ-ს შორის დროის გარკვეულ პერიოდში, როდესაც ეკონომიკა რეცესიაშია მშპ-ის გაპი უარყოფითია, როდესაც ეკონომიკაში ბუმი და მაღალი ინფლაცია ფიქსირდება, მშპ-ის გაპი დადებითია;

ნაერთი ბიუჯეტი – საქართველოს სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკების რესპუბლიკური და მუნიციპალიტეტების კონსოლიდირებული ბიუჯეტი. ნაერთი ბიუჯეტი არ ექვემდებარება არცერთი ხელისუფლების წარმომადგენლობითი ორგანოს მიერ დამტკიცებას;

საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადები - საერთო-სახელმწიფოებრივი გადასახადებია საქართველოს საგადასახადო კოდექსით დაწესებული გადასახადები, რომელთა გადახდაც სავალდებულოა საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე;

საქართველოს სახელმწიფო ვალი – საქართველოს სახელით საქართველოს ფინანსთა სამინისტროსა და მისი გარანტიით სხვა ორგანოების/ დაწესებულებების მიერ დადებული ხელშეკრულებებით აღებული, ეროვნული ვალუტით გამოსახული, აგრეთვე საქართველოს სახელით საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ ეროვნულ ან უცხოურ კონვერტირებად ვალუტაში დენომინირებული სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების განთავსებიდან მიღებული და საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ საქართველოსთვის დამტკიცებული საფინანსო რესურსიდან მიღებული სახელმწიფო საშინაო და საგარეო ვალების ჯამური თანხა;

სახელმწიფო ბიუჯეტი – საქართველოს პარლამენტის მიერ დამტკიცებული, საქართველოს ცენტრალური ხელისუფლების ფუნქციებისა და ვალდებულებების შესრულების მიზნით მისაღები შემოსულობების, გასაწევი გადასახდელებისა და ნაშთის ცვლილების ერთობლიობა;

საჯარო და კერძო თანამშრომლობა/საჯარო და კერძო თანამშრომლობის პროექტი – საჯარო პარტნიორსა და კერძო პარტნიორს შორის გრძელვადიანი თანამშრომლობა, რომელიც აკმაყოფილებს „საჯარო და კერძო თანამშრომლობის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-4 მუხლით გათვალისწინებულ კრიტერიუმებს და ხორციელდება სამუშაოს შესრულების ან/და საჯარო მომსახურების გაწევის მიზნით, კონცესიის ან არაკონცესიური საჯარო და კერძო თანამშრომლობის სახით;

დანართი 1ა: საბიუჯეტო ოფისის დეტალური მაკროეკონომიკური პროგნოზები[13] 2025-2029 წლებისთვის (საბაზისო სცენარი)[14]

	2022 ფაქტი	2023 ფაქტი	2024 ფაქტი	2025 PBO მოსალოდნელი	2026 PBO პროგნოზი	2027 PBO პროგნოზი	2028 PBO პროგნოზი	2029 PBO პროგნოზი
რეალური სექტორი	%-ული ზრდა							
რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტი	11.0%	7.8%	9.7%	7.4%	5.6%	5.2%	5.4%	5.0%
სამომხმარებლო ფასების ინფლაცია	11.9%	2.5%	1.1%	3.9%	2.9%	2.7%	2.4%	2.4%
მშპ დეფლატორი	8.1%	2.9%	4.9%	3.2%	3.0%	3.1%	2.9%	3.0%
ნომინალური მშპ								
მილიონი ლარი	72,860	80,883	93,022	103,049	112,152	121,599	131,722	142,507
მილიონი აშშ დოლარი	24,989	30,778	34,192	37,385	40,534	44,254	47,807	51,886
მშპ ერთ სულ მოსახლეზე								
ლარი	19,626	21,769	25,144	27,892	30,355	32,913	35,652	38,572
დოლარი	6,731	8,284	9,241	10,130	10,978	11,982	12,945	14,048
	% მშპ-სთან							
აბსორბცია	109.7	108.6	107.8	110.0	110.6	109.3	107.9	105.4
მოხმარება	85.7	83.6	83.3	83.4	84.3	83.4	82.3	80.1
კერძო	79.4	76.9	76.7	76.7	77.4	76.5	75.3	73.0
სახელმწიფო	6.3	6.7	6.6	6.8	6.9	7.0	7.0	7.0
ინვესტიციები	24.1	25.0	24.5	26.5	26.2	25.9	25.6	25.3
კერძო	15.9	17.9	17.4	19.5	19.4	19.4	19.3	19.0
სახელმწიფო	8.2	7.1	7.1	7.0	6.9	6.5	6.3	6.3
მთლიანი ეროვნული დანაზოგი	19.6	19.8	19.8	21.5	22.0	22.2	22.2	22.4
სახელმწიფო	5.2	5.2	5.6	4.3	4.3	4.2	3.8	3.7
კერძო	14.4	14.6	14.2	17.3	17.7	18.1	18.5	18.7

[13] 2025 წლის დეკემბერში გაკეთებული პროგნოზები

[14] ხარჯების, არაფინანსური აქტივების და ვალის ნომინალური მონაცემები აღებულია „საქართველოს 2025 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ კანონის ცვლილების პროექტში წარმოდგენილი 2025-2029 წლების საპროგნოზო მაკროეკონომიკური მაჩვენებლებიდან.

დანართი 1ბ: საბიუჯეტო ოფისის დეტალური მაკროეკონომიკური პროგნოზები[15] 2025-2029 წლებისთვის (საბაზისო სცენარი)

	2022 ფაქტი	2023 ფაქტი	2024 ფაქტი	2025 PBO მოსალოდნელი	2026 PBO პროგნოზი	2027 PBO პროგნოზი	2028 PBO პროგნოზი	2029 PBO პროგნოზი
მონეტარული სექტორი	%-ად მშპ-სთან, თუ სხვა რამ არ არის მითითებული							
წმინდა უცხოური აქტივები	4.0%	3.4%	0.4%	1.4%	1.4%	1.5%	1.6%	1.6%
წმინდა საშინაო აქტივები	47.5%	50.0%	52.7%	53.1%	56.6%	60.0%	64.2%	68.6%
ფართო ფული M3	51.6%	53.4%	53.2%	54.5%	58.0%	61.5%	65.8%	70.2%
ფართო ფული M2	27.2%	31.0%	29.8%	31.7%	33.8%	35.9%	38.1%	40.8%
საგარეო სექტორი	%-ად მშპ-სთან, თუ სხვა რამ არ არის მითითებული							
მიმდინარე ანგარიშის ბალანსი	-4.4%	-5.5%	-5.3%	-5.2%	-4.2%	-3.7%	-3.4%	-2.9%
სავაჭრო ბალანსი	-9.7%	-8.6%	-7.8%	-7.2%	-10.6%	-9.3%	-7.9%	-5.4%
ოფიციალური საერთაშორისო რეზერვები (მლნ აშშ დოლარი)	4,901	5,010	4,449	5,164	5,962	6,701	7,180	7,271
იმპორტის ჯერადი	3.8	3.4	2.8	2.8	2.9	2.9	2.9	2.9
წმინდა კერძო კაპიტალური და ფინანსური ნაკადები (მლნ აშშ დოლარი)	1,713	1,262	765	1,165	1,232	1,251	1,362	1,374

[15] 2025 წლის დეკემბერში გაკეთებული პროგნოზები

დანართი 1გ: საბიუჯეტო ოფისის დეტალური მაკროეკონომიკური პროგნოზები[16] 2025-2029 წლებისთვის (საბაზისო სცენარი)

	2022 ფაქტი	2023 ფაქტი	2024 ფაქტი	2025 PBO მოსალოდნელი	2026 PBO პროგნოზი	2027 PBO პროგნოზი	2028 PBO პროგნოზი	2029 PBO პროგნოზი
ფისკალური სექტორი 17	მლნ ლარი							
შემოსავლები და გრანტები	**19,378**	**22,124**	**25,722**	**28,197**	**30,201**	**32,731**	**34,891**	**37,565**
საგადასახადო შემოსავლები	17,386	19,733	23,290	25,607	27,368	29,956	32,051	34,664
პირდაპირი გადასახადები	**7,797**	**8,924**	**11,331**	**12,614**	**13,161**	**14,471**	**15,501**	**17,123**
არაპირდაპირი გადასახადები	9,589	10,809	11,959	12,993	14,207	15,485	16,550	17,541
ხარჯები და არაფინანსური აქტივების ზრდა	**21,584**	**24,447**	**28,357**	**31,027**	**33,033**	**35,577**	**38,247**	**41,223**
მიმდინარე ხარჯები	15,616	17,914	20,692	23,807	25,339	27,677	29,947	32,223
არაფინანსური აქტივების ზრდა	**5,968**	**6,533**	**7,665**	**7,220**	**7,694**	**7,900**	**8,300**	**9,000**
საოპერაციო სალდო	**3,762**	**4,211**	**5,030**	**4,391**	**4,861**	**5,055**	**4,943**	**5,342**
მთლიანი სალდო	-1,771	-1,889	-2,076	-2,309	-2,482	-2,495	-3,007	-3,308
მთვარობის ვალი	28,538	31,482	33,169	35,747	38,425	41,257	44,514	48,167
საგარეო	**21,392**	**22,876**	**23,121**	**24,166**	**24,921**	**25,817**	**26,875**	**28,027**
საშინაო	7,146	8,606	10,048	11,581	13,504	15,440	17,639	20,139
მოდიფიცირებული მთლიანი სალდო	**-2,208**	**-1,977**	**-2,171**	**-2,268**	**-2,462**	**-2,595**	**-3,107**	**-3,358**
ერთიანი ბიუჯეტის მთლიანი სალდო	-1,600	-1,782	-1,746	-2,630	-2,415	-2,489	-2,939	-3,170

[16] 2025 წლის დეკემბერში გაკეთებული პროგნოზები

[17] ერთიანი ბიუჯეტის მთლიანი სალდოს გარდა ყველა ინდიკატორი წარმოადგენს ნაერთი ბიუჯეტის მაჩვენებელს

	2022 ფაქტი	2023 ფაქტი	2024 ფაქტი	2025 PBO მოსალოდნელი	2026 PBO პროგნოზი	2027 PBO პროგნოზი	2028 PBO პროგნოზი	2029 PBO პროგნოზი
	% მშპ-სთან							
შემოსავლები და გრანტები	**26.6%**	**27.4%**	**27.7%**	**31.1%**	**30.7%**	**30.6%**	**30.1%**	**30.0%**
საგადასახადო შემოსავლები	23.9%	24.4%	25.0%	24.8%	24.4%	24.6%	24.3%	24.3%
პირდაპირი გადასახადები	**10.7%**	**11.0%**	**12.2%**	**12.2%**	**11.7%**	**11.9%**	**11.8%**	**12.0%**
არაპირდაპირი გადასახადები	13.2%	13.4%	12.9%	12.6%	12.7%	12.7%	12.6%	12.3%
ხარჯები და არაფინანსური აქტივების ზრდა	**29.6%**	**30.2%**	**30.5%**	**30.1%**	**29.5%**	**29.3%**	**29.0%**	**28.9%**
მიმდინარე ხარჯები	21.4%	22.1%	22.2%	23.1%	22.6%	22.8%	22.7%	22.6%
არაფინანსური აქტივების ზრდა	**8.2%**	**8.1%**	**8.2%**	**7.0%**	**6.9%**	**6.5%**	**6.3%**	**6.3%**
საოპერაციო სალდო	**5.2%**	**5.2%**	**5.4%**	**4.3%**	**4.3%**	**4.2%**	**3.8%**	**3.7%**
მთლიანი სალდო	-2.4%	-2.3%	-2.2%	-2.2%	-2.2%	-2.1%	-2.3%	-2.3%
მთავრობის ვალი[18]	39.2%	38.9%	35.7%	34.7%	34.3%	33.9%	33.8%	33.8%
საგარეო	**29.4%**	**28.3%**	**24.9%**	**23.5%**	**22.2%**	**21.2%**	**20.4%**	**19.7%**
საშინაო	9.8%	10.6%	10.8%	11.2%	12.0%	12.7%	13.4%	14.1%
მოდიფიცირებული მთლიანი სალდო	**-3.0%**	**-2.4%**	**-2.3%**	**-2.2%**	**-2.2%**	**-2.1%**	**-2.9%**	**-2.9%**
ერთიანი ბიუჯეტის მთლიანი სალდო	-2.2%	-2.2%	-1.9%	-2.6%	-2.2%	-2.0%	-2.2%	-2.2%

[18] მთავრობის ვალის ფარდობა მშპ-თან PPP-ს გარეშე

დანართი 2: მშპ-ის კომპონენტები 2022-2026 წლებში[19] (მლნ ლარი). წყარო: საბიუჯეტო ოფისი და საქართველოს მთავრობა

მშპ-ს კომპონენტები	2022	2023	2024	2025		2026	
				საბიუჯეტო ოფისი	მთავრობა	საბიუჯეტო ოფისი	მთავრობა
მოხმარება	62,393	67,587	77,501	85,979	87,024	94,580	95,069
სახელმწიფო	4,594	5,439	6,137	6,975	6,975	7,774	7,774
კერძო	57,799	62,148	71,363	79,004	80,050	86,806	87,295
ინვესტიციები	17,535	20,220	22,790	27,348	24,594	29,422	26,792
სახელმწიფო	5,968	6,533	7,665	7,220	7,220	7,694	7,694
კერძო	11,567	13,687	15,125	20,128	17,373	21,728	19,099
ექპორტი	38,615	39,895	44,446	50,325	50,346	56,416	55,088
იმპორტი	45,683	46,819	51,714	60,602	57,558	68,266	62,828

[19] 2025 წლის დეკემბერში გაკეთებული პროგნოზები

დანართი 3: ძირითადი მაკროეკონომიკური პარამეტრების პროგნოზების ცვლილება, 2025 წლისთვის (საბაზისო სცენარი)[20]

	2025 წელი			
	დეკემბერი 2025		დეკემბერი 2024	
	მთავრობა	საბიუჯეტო ოფისი	მთავრობა	საბიუჯეტო ოფისი
რეალური მშპ (%-ული ზრდა)	7.2%	7.4%	6.0%	6.1%
სამომხმარებლო ფასების ინფლაცია	3.9%	3.9%	3.2%	2.2%
მშპ დეფლატორი	4.7%	3.2%	3.0%	2.1%
ნომინალური მშპ (მლნ ლარი)	104,407	103,049	99,239	98,858
საგადასახადო შემოსავლები (მლნ ლარი)	25,505	25,607	25,305	25,585
პირდაპირი გადასახადები (მლნ ლარი)	12,540	12,614	12,335	13,009
არაპირდაპირი გადასახადები (მლნ ლარი)	12,965	12,993	12,970	12,575
ნაერთი ბიუჯეტის მთლიანი სალდო (მლნ ლარი)	-2,182	-2,309	-2,494	-2,226
მიმდინარე ანგარიშის ბალანსი (%-ად მშპ-თან)	-3.9%	-5.2%	-4.3%	-4.2%
სავაჭრო ბალანსი (%-ად მშპ-თან)	-6.9%	-7.2%	-7.4%	-7.4%
ექსპორტი (%-ული ცვლილება წინა წელთან, აშშ დოლარი)	12.5%	12.7%	9.0%	11.7%
იმპორტი (%-ული ცვლილება წინა წელთან, აშშ დოლარი)	12.0%	15.8%	8.1%	10.7%
საერთაშორისო რეზერვები (მლნ აშშ დოლარი)	5,694	5,164	5,187	5,329
ფულის მასა M3 (მლნ ლარი)	55,912	56,145	61,044	62,295
ფულის მასა M2 (მლნ ლარი)	31,754	32,664	35,468	35,979

[20] 2025 წლის დეკემბერში გაკეთებული პროგნოზები

დანართი 4: ძირითადი მაკროეკონომიკური პარამეტრების პროგნოზების ცვლილება, 2026-2027 წლებისთვის (საბაზისო სცენარი)[21]

	2026 წელი				2027 წელი			
	დეკემბერი 2025		დეკემბერი 2024		დეკემბერი 2025		დეკემბერი 2024	
	მთავრობა	საბიუჯეტო ოფისი	მთავრობა	საბიუჯეტო ოფისი	მთავრობა	საბიუჯეტო ოფისი	მთავრობა	საბიუჯეტო ოფისი
რეალური მშპ (%-ული ზრდა)	5.0%	5.6%	5.0%	5.3%	5.3%	5.2%	5.2%	5.2%
სამომხმარებლო ფასების ინფლაცია	3.3%	2.9%	3.0%	2.2%	3.0%	2.7%	3.0%	2.3%
მშპ დეფლატორი	4.1%	3.0%	3.0%	2.9%	3.0%	3.1%	3.0%	3.1%
ნომინალური მშპ (მლნ ლარი)	114,122	112,152	107,327	107,085	123,658	121,599	116,296	116,014
საგადასახადო შემოსავლები (მლნ ლარი)	27,040	27,368	27,400	27,034	29,600	29,956	29,600	29,878
პირდაპირი გადასახადები (მლნ ლარი)	13,260	13,161	13,448	13,331	14,571	14,471	14,597	14,805
არაპირდაპირი გადასახადები (მლნ ლარი)	13,780	14,207	13,952	13,703	15,029	15,485	15,003	15,073
ნაერთი ბიუჯეტის მთლიანი სალდო (მლნ ლარი)	-2,874	-2,482	-2,545	-2,921	-2,885	-2,495	-2,650	-2,409
მიმდინარე ანგარიშის ბალანსი (%-ად მშპ-თან)	-3.5%	-4.2%	-4.1%	-4.0%	-3.3%	-3.7%	-3.9%	-4.0%
სავაჭრო ბალანსი (%-ად მშპ-თან)	-6.8%	-10.6%	-7.3%	-7.2%	-6.6%	-9.3%	-7.2%	-7.1%
ექსპორტი (%-ული ცვლილება წინა წელთან, აშშ დოლარი)	10.6%	12.0%	8.4%	8.6%	8.8%	14.9%	8.7%	9.0%
იმპორტი (%-ული ცვლილება წინა წელთან, აშშ დოლარი)	10.8%	12.3%	8.1%	8.4%	8.9%	11.6%	8.5%	8.8%
საერთაშორისო რეზერვები (მლნ აშშ დოლარი)	6,207	5,962	5,654	5,932	6,765	6,701	6,163	6,493
ფულის მასა M3 (მლნ ლარი)	64,877	65,089	70,162	71,595	74,779	74,802	81,011	80,347
ფულის მასა M2 (მლნ ლარი)	37,013	37,871	40,924	41,525	42,870	43,654	47,424	47,216

[21] 2025 წლის დეკემბერში გაკეთებული პროგნოზები

დანართი 5: ძირითადი მაკროეკონომიკური პარამეტრების პროგნოზების ცვლილება, 2028 წლისთვის (საბაზისო სცენარი)[22]

	2028 წელი			
	დეკემბერი 2025		დეკემბერი 2025	
	მთავრობა	საბიუჯეტო ოფისი	მთავრობა	საბიუჯეტო ოფისი
რეალური მშპ (%-ული ზრდა)	5.3%	5.4%	5.3%	5.4%
სამომხმარებლო ფასების ინფლაცია	3.0%	2.4%	3.0%	2.6%
მშპ დეფლატორი	3.0%	2.9%	3.0%	2.6%
ნომინალური მშპ (მლნ ლარი)	134,118	131,722	126,133	125,344
საგადასახადო შემოსავლები (მლნ ლარი)	32,100	32,051	32,200	32,530
პირდაპირი გადასახადები (მლნ ლარი)	15,848	15,501	15,868	16,204
არაპირდაპირი გადასახადები (მლნ ლარი)	16,252	16,550	16,332	16,326
ნაერთი ბიუჯეტის მთლიანი სალდო (მლნ ლარი)	-3,000	-3,007	-2,790	-2,492
მიმდინარე ანგარიშის ბალანსი (%-ად მშპ-თან)	-3.2%	-3.4%	-3.7%	-3.8%
სავაჭრო ბალანსი (%-ად მშპ-თან)	-6.5%	-7.9%	-7.2%	-7.2%
ექსპორტი (%-ული ცვლილება წინა წელთან, აშშ დოლარი)	8.9%	9.9%	8.7%	6.0%
იმპორტი (%-ული ცვლილება წინა წელთან, აშშ დოლარი)	9.0%	7.1%	8.7%	6.3%
საერთაშორისო რეზერვები (მლნ აშშ დოლარი)	7,374	7,180	6,718	6,902
ფულის მასა M3 (მლნ ლარი)	86,384	86,708	93,750	93,457
ფულის მასა M2 (მლნ ლარი)	49,759	50,202	55,073	54,764

[22] 2025 წლის დეკემბერში გაკეთებული პროგნოზები

დანართი 6: საბიუჯეტო ოფისის პროგნოზის თავისებურებები

საშუალოვადიან პერიოდში ფისკალური წესების შეფასებისათვის საბიუჯეტო ოფისი იყენებს სხვადასხვა მაკროეკონომიკური ინდიკატორების საკუთარ პროგნოზს;

დეფიციტის წესისათვის ის იყენებს:

- ნაერთი ბიუჯეტის გადასახადების პროგნოზს;
- სხვა შემოსავლების პროგნოზს.

სხვა ყველა ფისკალური ინდიკატორი, რომელიც საჭიროა ერთიანი ბიუჯეტის დეფიციტის გამოანგარიშებისათვის, აღებულია მთავრობის საშუალოვადიანი პროგნოზებიდან. ეს ძირითადად განპირობებულია იმ ფაქტით, რომ აღნიშნული ინდიკატორების ძირითადი ნაწილი წარმოადგენს მთავრობის დისკრეციული პოლიტიკის საგანს და მხოლოდ მისი მცირე ნაწილი შეიძლება განვიხილოთ ე.წ. „მაკრომგრძნობიარე“, ანუ მაკროეკონომიკურ ფაქტორებზე დამოკიდებული. მაგრამ, რადგან წლების განმავლობაში მთავრობის მიერ წარმოდგენილი დანახარჯების ინფორმაცია სულ უფრო დეტალური ხდება, იზრდება დაგროვილი მონაცემების დროითი ჰორიზონტი და მათი ნაწილი თანდათანობით ხდება მაკრომგრძნობიარე, საბიუჯეტო ოფისი გეგმავს ასევე მოიცვას დანახარჯების მუხლის ზოგიერთი ინდიკატორის პროგნოზიც.

ნაერთი ბიუჯეტის საგადასახადო შემოსავლების პროგნოზი გაკეთებულია ე.წ. „დაბლიდან ზემოთ“ მეთოდით. საბიუჯეტო ოფისი აკეთებს თითოეული გადასახადის პროგნოზს დამოუკიდებლად, სხვადასხვა ეკონომეტრიკული განტოლებების გამოყენებით და საბოლოოდ მათი შეჯამებით იღებს მთლიან საგადასახადო შემოსავლებს.

ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლების პროგნოზირების მეთოდოლოგია:

Items	Forecating Bases	Forecating Methods
VAT	**Ral consumption, CPI**	Breakpoints OLS
PIT	Ral GDP, CPI	Breakpoints OLS
CIP	Ral GDP, CPI	Breakpoints OLS
EXC	Ral GDP, CPI	Breakpoints OLS
IMPD	Import in Usd, GEL/usd Exchange rate	ARDL
REST	Ral GDP, CPI	Error Corection OLS
OTHT	Ral GDP, CPI	Breakpoints OLS
OTHREV	Ral GDP, CPI	BVAR

შემოსავლის თითოეული ინდიკატორის პროგნოზი გაკეთებულია ცხრილში მოცემული მეთოდოლოგიის და საპროგნოზო ბაზების გამოყენებით, თუმცა დროთა განმავლობაში იცვლება ეკონომეტრიკული განტოლებების სტრუქტურები და სპეციფიკაციები. ამაზე გავლენას ახდენს ახალი ხელმისაწვდომი ინფორმაცია და ეკონომიკაში მომხდარი სხვადასხვა სტრუქტურული ცვლილებები.

ვალის წესისათვის ის იყენებს:

- დამოუკიდებელ გაცვლითი კურსის პროგნოზს;
- დამოუკიდებელ ნომინალური მშპ-ის პროგნოზს.

GEL/USD ნომინალური გაცვლითი კურსის პროგნოზი გაკეთებულია ყოველთვიური ბეიეზიანური VAR მოდელით, რომელიც ქვემოთ ჩამოთვლილი ინდიკატორების გარდა იყენებს 2 ე.წ. ძირითად კომპონენტს (principal component), რომლებიც მოპოვებულია 35 ქვეყნის ადგილობრივი ვალუტა/აშშ დოლარი გაცვლითი კურსებიდან. მათ გარდა VAR მოდელი ასევე იყენებს:

- საქართველოს რეალური მშპ-ის შეფასებას;
- საქართველოს სამომხმარებლო ფასების ინფლაციას;
- საქართველოს სავაჭრო ბალანსს;
- ნავთობის საერთაშორისო ფასებს (ბრენტი, brent);
- საქართველოს M3 ფულის მასის აგრეგატს.

ნომინალური მშპ-ის პროგნოზისათვის გამოყენებულია რეალური მშპ-ის და მშპ-ის დეფლატორის დამოუკიდებელი პროგნოზები. რეალური მშპ-ის პროგნოზი წარმოადგენს 3 სხვადასხვა მოდელის შედეგის საშუალო შეფასებას.

- პირველიაVAR მოდელი, რომელიც მოიცავს მშპ-ს და მის კომპონენტებს დანახარჯების მიხედვით;
- მეორეაVAR მოდელი, რომელიც მოიცავს მშპ-ს და მის კომპონენტებს შემოსავლების მიხედვით;
- მესამე მოდელი წარმოადგენს Ms Excel-ის საშუალებით გაკეთებულ შეფასებას, თუ როგორ ახდენს გავლენას საქართველოს ძირითადი ექსპორტიორი ქვეყნების ეკონომიკური ზრდები საქართველოს მშპ-ის ზრდის ტემპზე. მეზობელი ქვეყნების ეკონომიკის ზრდის ტემპის პროგნოზები აღებულია საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მსოფლიო ეკონომიკური მიმოხილვიდან (IMF WEO).

მშპ-ის დეფლატორის პროგნოზი გაკეთებულია ვექტორული ცდომილების შესწორების მოდელით (VECM), რომელიც იყენებს მშპ-ის გაპს, GEL/USD რეალურ გაცვლით კურსს და ეროვნული ბანკის მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთს.

დოკუმენტი ინტერაქტიულ ფორმატში
შეგიძლიათ იხილოთ